

KURDISTAN PRESS

ROJNAMA HEFTEYÎ • HAFTALIK GAZETE

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

5 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

PEN INTERNATIONAL'IN 53. KONGRESİ TOPLANDI!

Kürt Kültürü Korunmalıdır!

●●● Hollanda'nın Maastricht kentinde toplanan 53. PEN International Kongresi'nde Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskılar kınanarak, Türkiye, İran, Irak ve Suriye hükümetlerinin dikkatleri çekildi.

●●● Kongre, 'Ortadoğu'da savaş-barış ve halkların geleceği'ni tartışarak, Kürt sorunu ve çözümünü esas alan yeni bir raporun hazırlanmasını karar altına aldı.

SAYFA 5

Hapisanede yaşlanmış genç bir insan

Recep Maraşlı

SAYFA 5

Türk-Irak İşbirliği!

□ Irak heyetinin Mardin kampını ziyareti Kürt mülteciler tarafından protesto edildi. Türk makamları ise, kamp sakinlerinin haklarını kısıtladı.

SAYFA 2

Gotûbêja du "helbestvanan"

RÛPEL 8

Daxuyani Açıklama

Kurdistan Press ji hejmar 41 an ve ji heftê carek derdiket. Lê jiber sedemên aborî (ekonomîk) bi vê hejmarê şun da weşana xwe ya hefteyî dide sekinandin.

Weşana hefteyî ji bo me tecrûbekî giring bû. Divê tevgera Kurd wesitayên xwe yê pêwîst biafirîne. Weşan û çap yek ji wan wesitayên herî giring e. Gava mirov dikeve nav dinya weşanê, vê pêwîstiyê jî ji nêzîk ve dibîne.

Pratîka weşana hefteyî ku ev bûye 8 meh e dom dike, gelek tiştan bi me da fêmkirin. xebatkarên Kurdistan Press pêwîstî û giraniya weşana hefteyî, heta rojane, ji nêzîk ve nas kirin û dan îsbatkirin ku mirov dikare di derheqe zehmetiyan derkeve.

Finansmana weşana hefteyî li gor "Alîkariya Weşanê" hatibû plankirin. Li Swêdê hemû rojnamên rojane û hefteyî dikarin ji vê alîkariyê îstifade bikin, lê rojname me nikaribû jî "Alîkariya Weşanê" îstifade bikira. Bi îmkaniyê mawcud jî domandina weşana hefteyî niha ne mimkin e. Wek me di hejmar 40'ya Kurdistan Press'ê de dabû xuyakirin, Kurdistan Press, weşana xwe digel hatina aboneti û firotina rojname bi alîkarî û deynên demdirêj didomand.

Îmkanên me yê mawcud niha dest nade ku em weşana hefteyî bidomînin, lê ev nayê vê manayê ku em weşana xwe ji binî ve didin sekinandin. Îsal heta niha 18 hejmar hatiye weşandin, em dê heya dawiya salê bigihijin hejmar 24 an.

Em xebatkarên Kurdistan Press ji bo ku weşana hefteyî dom bike, çî ji destê me hatiye li ser bingeha xebata dilxwazî zêdeyê hêz û teqeta xwe bi awakî fedekarî bi cih aniyê. Lê pirs pirsê maddî ye. Mesrefa weşana hefteyî, bê ku xebatkarên rojname qurûşekî bistînin, mehê nêzîkê 120 hezer Kronê Swêdî dike. Helkirina vê pirsê jî zêdeyê teqeta xebatkarên Kurdistan Press'ê ye.

Wek dezgahekî weşan û çapemenî Kurdistan Press û Ajansa Nûçeya Kurd (ANK) wesitayên ku di destê wî de ne û xeta weşanê ku hatiye pêkanîn, dê bên parastin bi awakî herî baş di xizmeta têkoşîna netewî û civakî ya Kurdistanê de bin.

Bi vê baweriyê em dê hewil bidin, ku astengên mawcud ji holê rakin û emê jî bo çareserkirina (helkirina) pirsên aborî di mehên payizê de hin xebat û kampanyan pêk bînin.

Mixabin di nav neçariya aborî de fetisîna rojname û ajansêkî weha girêdayê rewşa tevgera Kurd ku îro tê de ye. Ev tişt jî rastîya me ye; rastîkî tal û tûj...

Bi vê daxuyaniyê, em ji abone û xwendevanên Kurdistan Press'ê ku di berdewambûna weşana rojname de rola herî giring lîstin e, ji Partiya Rizgariya Kurdistanê (Rizgarî) ku ji destpêkê heya niha bi alîkariya maddî û bi kadroyên xwe hêz daye Kurdistan Press'ê, kesên welatparêz û dezgahên alîkarî û kulturî ku alîkariya Kurdistan Press kirine, nûçevan, nivîskar, kesên welatparêz û rêxistinên politîk û demokratîk yê Kurd ku bi nûçe, bi nivîs û bi alîkariyên xwe yê manewî hêz dane Kurdistan Press, spas dikin.

Hejmar 74 (20) an a Kurdistan Press'ê dê di dawiya meha 6 an de bê weşandin. Wek her sal, îsal jî di meha 7 û 8 an de dê Kurdistan Press neyê weşandin.

Kurdistan Press

41. sayıdan bu yana haftalık olarak yayınlanan Kurdistan Press ekonomik sebeplerden dolayı, bu sayıdan itibaren haftalık yayını durdurmak zorunda.

Haftalık yayın önemli bir deneyimdi. Açık ki, devrimci Kürt hareketi kendi araçlarını yaratmak zorunda. Basın bu araçların en önemlilerinden biri. Basın dünyasının içine girildikçe, bu önem daha yakından görülebiliyor. Sekiz aydır devam eden haftalık yayın pratiği, oldukça öğretici oldu. Kurdistan Press çalışanları, haftalık yayının, giderek günlük yayının gereklerini daha yakından tanıdılar. Zorlukların üstesinden gelinebileceğini kanıtladılar.

Haftalık yayının ekonomik kaynağının önemli bir bölümü "Basın Yardımı" olarak planlanmıştı. İsveç'te yayınlanan bütün günlük ve haftalık gazetelerin yararlandığı "Basın Yardımı"ndan gazetemiz yararlanamadı. Mevcut ekonomik imkanlarla haftalık yayının uzun süre devam ettirilmesi ise şimdilik mümkün değil.

Gazetemizin 40. sayısında da açıkladığımız gibi, Kurdistan Press abone ve satış gelirlerinin yanında bağış ve uzun vadeli borçlarla yayını sürdürüyordu.

Mevcut ekonomik imkanlarımız şimdilik haftalık yayını sürdürmeye yetmiyor. Ancak, bu gazetemizin yayını sürdürmemesi anlamına gelmiyor. Bu yıl yayınlanmış olan 18 sayıyı yıl sonuna kadar 24. sayıya ulaştırmayı düşünüyoruz.

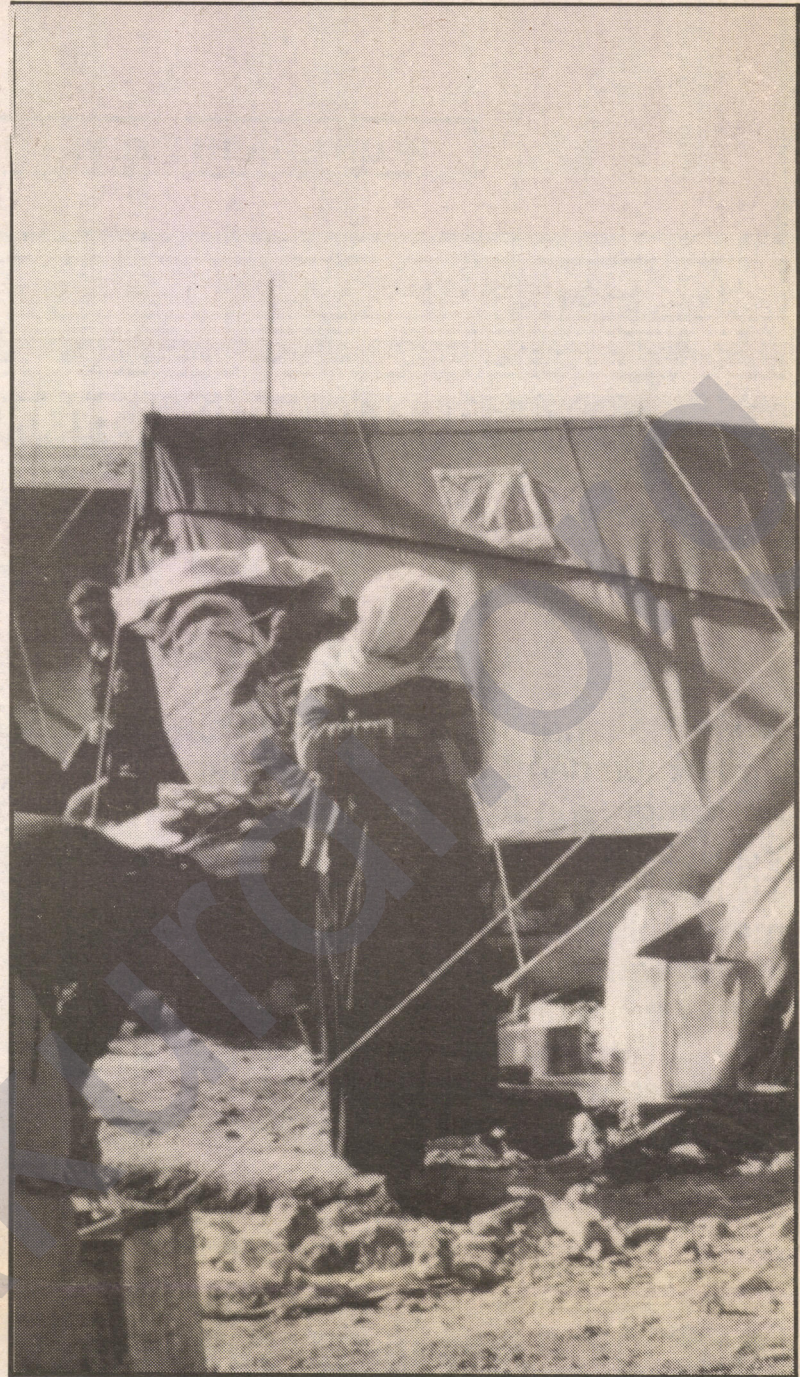
Biz, Kurdistan Press çalışanları olarak gazetemizin haftalık yayına devam edebilmesi için gönüllü çalışma temelinde yapılabilecek bütün fedakarlıkları gücümüzü ve enerjimizi zorlayarak yerine getirmeye çalıştık. Ancak sorun maddi. Haftalık yayının devamı, gazetenin hiç bir çalışanı ücret almadan, asgari ayda 120 bin İsveç Kronu'na mal oluyor. Bu sorunu çözmek de Kurdistan Press çalışanlarını aşiyor.

Bir basın yayın kurumu olarak Kurdistan Press ve Kürt Haber Ajansı (ANK) elindeki araç ve gereçler ile oluşturduğu yayın çizgisini koruma ve en iyi bir biçimde ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizin hizmetine sunma anlayışından hareketle sorunları aşma yönünde çalışmalar yapacak. Buna bağlı olarak ekonomik sorunları aşmak için güz aylarında bazı etkinlikler ve kampanyalar düzenlenecek.

Kürt hareketinin bugün vardığı boyutlarda haftalık bir gazete ve ajansın ekonomik problemler içinde boğulması elbette üzücüdür. Ama acı bir gerçektir. Bu açıklamayı yaparken, Kurdistan Press'in bugüne kadar yayınına devam etmesinde en önemli desteği olan abone ve okuyucularına, kuruluşundan beri Kurdistan Press'e imkanlarını zorlayarak maddi ve kadro desteği sağlayan Kürdistan Kurtuluş Partisi (Rizgarî)'ne, Kurdistan Press'i bağışlarıyla destekleyen yurtseverlere, gazetemizi destekleyen yardım ve kültür kurumlarına ve Kurdistan Press'i haberleri, yazıları ve manevî destekleri ile güçlendiren gönüllü muhabirlerimize, yazarlarımıza, yurtsever öğelere, Kürt politik ve demokratik kuruluşlarına teşekkür ediyoruz.

Kurdistan Press'in 74. (20) sayısı Haziran ayının son haftasında yayınlanacak. Her yıl olduğu gibi Temmuz, Ağustos aylarında yayına ara verilecek.

Kurdistan Press

Türk-İrak İşbirliği!

□□□ Türk Devletinin Irak ile yaptığı gizli anlaşmalarına göre Türkiye'ye gelen 4 kişilik bir Irak heyeti, kamplarda huzursuzluk yarattı

□□□ Mardin Kızıltepe kampı sakinleri, Irak heyetinin kampa girmesini protesto ettiler. Türk hükümeti yetkilileri ise kampa verilen gıda maddelerini kısıtlamaya başladılar!

Diyarbakir, Muş ve Mardin'in Kızıltepe ilçesinde bulunan kamplardaki mülteci Kürt ailelerin durumu yeni tehditler altında bulunuyor.

Avrupa'dan gelen uluslararası kuruluş temsilcileri, parlamento heyetleri ve basın mensuplarının kamplardaki durumu yerinde incelemelerini engellemek için vize uygulaması getiren Türk Hükümeti, aynı zamanda Irak hükümetine ise büyük kolaylıklar sağlıyor. Buna bağlı olarak Türkiye'ye gelen 4 kişilik Irak heyetinin emrine özel bir helikopter verildi. Geçtiğimiz hafta, Irak heyeti'nin

Mardin Kızıltepe kampına girmesi, mülteciler arasında huzursuzluk yarattı.

Heyetin kampa girmesini protesto eden mültecilerle, Türk makamları arasında tartışmalara neden olan protestolardan sonra, kamp yönetimi, kamp sakinlerinin temel ihtiyaçlarını kısıtlamaya başladı.

TC, bilinçli ve sistemli bir biçimde Kürt mültecilerin durumunu çıkmaza sokma eylemlerini sürdürmeye devam ediyor. Irak heyetinin gelişi, birer esir kampı durumunda bulunan kamp sakinlerinin Irak'a iadesi için yapılan girişimlerden biri!..

Bakımsız hastalar yavaş yavaş ölüyor

“Romatizma, soğukalgınlığı teşhisi konulan Eşref Tursun, kan kanserinden öldü!”

“Turp gibi olduğu iddia edilen Celalettin Delibaş'ın bağırsaklarının tedavi edilemez derecede çürüdüğü anlaşıldı!”

Eskişehir Cezaevinden bir grup devrimci tutuklu adına yapılan açıklamada, hastaların bilinçli olarak tedavi edilmedikleri ve yavaş yavaş ölüme terk edildikleri belirtildi.

Yapılan açıklamanın tam metni şöyle:

Cezaevlerindeki insanların sağlıkları ile ilgili çok ciddi sorunlar olduğu, bunların zamanında tedavi edilmeyerek, teşhisten kaçınılarak, koşullar ağırlaştırılarak derinleştirildiği bilinmektedir. Tutuklu devrimcilerin sağlıkları ile oynamak temel bir cezaevi politikası olarak halen güncelliğini korumaktadır.

Bunların kamuoyuna yansıyanları, iş artık ölüm noktasına, sakatlık aşamasına geldikten sonra olanlardır. Söz konusu ettiğimiz politikayı şöyle özetleyebiliriz:

1- Tutukluların sağlık muayeneleri geçiktirilmektedir.

2- Yanlış tedavi uygulanmakta ve hastalığın gelişmesine yol açılmaktadır.

3- Tedavi olunması engellenmekte, geciktirilmektedir.

Örneğin Diyarbakır Cezaevi'nde 88 yılı kışında ölen Eşref Tursun sürekli revire ve hastaneye çıkmasına ve muayene olmasına rağmen hastalığı teşhis edilmedi ve yanlış tedavi uygulandı. Eşref 6 ay "romatizma-soğukalgınlığı" teşhisleriyle oyalandı. (Hastane ve revir kayıtlarına bakılmalıdır.) Son iki ay öncesinde ise, Eşref'in Kan Kanseri olduğu ve Ankara'ya nakledilmesi gerektiği tesbit edildi. Eşref, hastaneye kaldırıldığının ikinci ayında öldü.

Şimdi vereceğimiz örnek ise, benzer yanları olan bir olaydır. Celalettin Delibaş, Diyarbakır Cezaevi'nde mide ve bağırsaklarından sürekli şikayetçi olarak revire ve As. Hastaneye çıkmıştır. Burada yapılan muayene film ve tahliller sonucunda Celalettin'e "turp gibi olduğu", "birşeyi olmadığı" söylenmiştir. Delibaş'ın bu arada tüberküloz tedavisi geçirdiği ve şikayetlerin bununla ilgili olabileceği söylenmiştir. Delibaş'a konan teşhis ve yapılan tedavi ile ilgili olarak revir ve hastane dosyaları incelenmelidir. Delibaş Eskişehir Cezaevi'ne sevk edildikten sonra ise şikayetleri artmış ve burada da revir ve hastane kontrollerine çıkmıştır. Eskişehir devlet hastanesinde uzun gel-git sürecinden sonra varılan teşhis, Delibaş'ın bağırsaklarının ileri derecede çürümüş olduğudur. Tedavisinin Eskişehir'de mümkün olmadığı ve Ankara'ya sevk gerektiği belirlenmiştir. İşin ilginç yanı doktorların "teşhisin çok geç yapılmış olduğunu, hastalığın çok uzun zamandan beri varolup epeyce ilerlediğini" belirtmeleridir. Yani Diyarbakır Cezaevi'nde As. Hastane tabipleri tutukluya "turp gibisin, bir şeyin yok" dedikleri anda o, aslında ileri derecede hastalıktır. Delibaş'a yapılan bu teşhisten sonra nakil işlemleri tam iki ay gecikmiştir. Şu anda Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'ndedir. Oysa hastanede sürekli doktor gözetimi altında bulunması gerekmektedir.

Tedavileri geciktirilen mahkumlar, hapisanelerde yavaş yavaş ölüme terk edilmiş durumdadır
Desen; İsmail Yıldırım

dir. Ankara'ya acil olarak sevk edilen Celalettin orada cezaevi koşullarında bekletilmektedir. Üstelik gerekçesi Eskişehir'de konan teşhisin doğru olup olmadığını anlamak için haziran ayında film çekilmesi için gün verilmiştir. Gerekli tahliller yapıldıktan sonra, yani aradan aylar geçtikten sonra ancak tedaviye başlanacaktır. Bu arada Celalettin'in hastalığı tedavi edilemez hale gelebilir. Bütün bu yapıların anlamı, insanların hasta-

lıklarını tedavi etmeyerek, azdırarak yavaş, yavaş ölüme göndermek, sakat bırakmak olduğu açık değil midir? Türkiye'de zaten önemli bir problem olan sağlık politikasının cezaevlerine yansması ise daha katı ve acımasızdır. Durumu bilgilerinize sunuyor, ilgili kurum ve kuruluşları harekete geçemeye çağırıyoruz.

**Eskişehir Cezaevinden
Bir Grup Devrimci Tutuklu**
20.04.1989

Polis Dışarı! Bilim İçeri!

□ 1 Mayıs olayları sırasında gözaltına alınan kişilerin tutuklanmasını protesto etmek amacıyla, derslere girmeyerek gösteri yapan Dicle Hukuk Fakültesi öğrencileri kürtçe şarkı söyleyip halay çektiler.

Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okuyan 200'e yakın öğrenci, 1 Mayıs olayları sırasında gözaltına alınan kişilerin tutuklanmasını protesto etmek amacıyla 22 Mayıs Pazartesi günü gösteri düzenlediler. Öğrenciler yaptıkları açıklamada; üç gün süreyle derslere girmeyeceklerini belirttiler.

Hukuk Fakültesi bahçesinde toplanan 200'e yakın öğrencinin protesto eylemi yaklaşık iki saat sürdü. Düzenlenen protesto gösterisinde konuşan bir öğrenci, Kasaplar Deresi'nde yüzlerce cesedin bulunduğunu, insanlara dışkı yedirildiğini ve 1 Mayıs'ta yüzlerce insanın gözaltına alınarak işkenceden geçirildiğini bu olayların sorumlularından er veya geç hesap sorulacağını söyledi. Daha sonra konuşan bir başka öğrenci ise, üç günlük boykot yaparak derslere girmeyeceklerini açıkladı.

Konuşmalardan sonra kürtçe şarkı söyleyerek halay çeken öğrenciler, "Kahrolsun Faşizm!", "Polis Dışarı! Bilim İçeri!" sloganlarını atarak eyleme son verdiler.

□□□

Newroz DGM'de

□□ Dicle Üniversitesi Kampüsü'nde düzenlenen Newroz kutlamalarında yaptığı konuşmadan dolayı tutuklanmış olan Fen Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı Mazhar Kara, Diyarbakır DGM'de yargılandı.

□□ Tahliye talebi reddedilen M.Kaya'nın duruşması başka bir güne ertelendi!

Davanın tek tutuklu sanığı Mazhar Kara hakkında iddianamesini okuyan savcı, Mazhar Kara'nın Dicle Üniversitesi Kampüsü alanında düzenlenen Newroz kutlamalarına katıldığı ve öğrencilere hitaben yaptığı konuşmada, "Kürdistan'ın kurtuluşu için mücadele-

ye devam! Okullarda kürtçe eğitim verilmelidir! Faşist düşünce ve ilkeler bunu engelliyor" dediğini belirterek Mazhar Kara'nın 5 ila 10 yıl arasında hapisle cezalandırılmasını istedi.

Öğrenci Derneği Başkanı Mazhar Kara ise, yaptığı savunmada, soruşturmada kendisine işkence yapıldığını belirterek, "Biz okulda demokratik mücadele doğrultusunda çalışmalarımızı yasal olarak yapıyoruz. Yasal olarak yaptığımız demokratik çalışmalar illegal çalışmalar gibi gösterilmek isteniyor." dedi.

Tahliye talebi red edilen Kara'nın duruşması delillerin toplanması için başka bir tarihe ertelendi.

□□□

İsveç Yazarlar Birliği'nde Bir Kürt

Kürdistan Press yazarlarından Mahmut Baksi, 20 Mayıs Cumartesi günü yapılan İsveç Yazarlar Birliği olağan kongresinde oybirliği ile Yönetim Kurulu'na seçildi.

Şimdiye kadar dokuz kitabı İsveç dilinde yayınlanan M. Baksi'ye, gene geçtiğimiz Aralık ayında, başarılı çalışmalarından ötürü ömür boyu yazarlık bursu verilmişti.

M. Baksi ayrıca, İsveç Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu'na seçilen ve Avrupalı olmayan ilk üye.

□□□

Halepçe'nin ardından Qala-Diza

BAAS zulmü tam istim çalışıyor. Saddam diktatörlüğünün irrasyonel ırkçı kudurganlığı, özgürlük uğruna silah elde döğüşen Güney Kürdistan'dan intikam almaya devam ediyor.

Yakın geçmişte bir Şeyh Wassan dramı yaşandı. 250'yi aşkın savunmasız sivil kimyasal gazlarla katledildiğinde, dünyanın çıtı çıkmadı...

Şeyh Wassan'ı 15 Nisan 1987'de Hildin, Bargelu, Kanitu, Zeni, Bellokawa, Hate, Alane, Dıraşi; 17 Nisan 1987'de Gazlar, Sengar, Melekan; 20 Nisan 1987'de Balisan Vadisi'ndeki kimyasal bombardımanlar takip etti... 1987 Nisan'ının 15'inden 24'üne Güney Kürdistan'daki kurtarılmış bölgeye BAAS kudurganlığınca toplam 77 kimyasal hava saldırısı düzenlendi.

Güney Kürdistan ulusal kurtuluşçuları tüm dünya kamuoyuna BAAS'ın, Kürdistan'da 13 çeşit kimyasal gaz kullandığını duyurdu. (1-Hardel, 2-Nitrojen Hardel, 3-İllützat, 4-Alzarin, 5-Tabun, 6-Zuman, 7-Arsin, 8-Siyanit Hidrojen, 9-Klorid Siyonoji, 10-Oksit Karbon, 11-Foscin, 12-Foscin Day, 13-Tray Foscin)

Bu bilgilere dünya kulağını tıkadı. BAAS kudurganlığı 5000 sivilin hayatına malolan Halepçe'nin topyekün imhasına kadar tırmandı. Ardından da İran-İrak ateş-kesi'nden sonra, bir bütün olarak Güney Kürdistan'da gerçekleştirilen kimyasal soykırım ve Kürt insanını topraklarının bir yakasından öbür yakasına geçmek zorunda bırakan 'hicret' trajedisi yaşatıldı.

Dünya kamuoyu suskundu. Dünya kamuoyu Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine karşı (ne yazık ki!) ilgisizdi... Ve de tabir yerindeyse onlar, özgürlük kavgalarıyla Saddam cinneti karşısında bir başına

yanlız bırakılmışlardı...

Acıdır ama gerçektir de... Bu ilgisizlik ve duyarsızlık, bir ulusun topyekün imhasına yönelen Saddam rejimini güçlendirirken; ona da, yeni cinayetleri için verilen bir prim işlevi görmüştür. Bundan ötürüdür ki, daha bir Halepçe acısının yaraları kabuk bile bağlamamışken, Güney Kürdistan'daki Kürt insanına Qala-Diza acıları dayatılmıştır...

Qala-Diza Güney Kürdistan'ın İran sınırı ile kurtarılmış bölge arasındaki stratejik önemdeki bir Kürt şehridir. Bu şehrin insanları her zaman ulusal kurtuluş davasından yana olan insanlardır. Ve de onlar bugün ulusal kurtuluştan yana olmanın, bu amaçla döğüşmenin diyetini; BAAS patentli devasa kimyasal soykırımla öderlerken, Türkiye'den *"mecburi iskan"* la tanık olduğumuz yeni bir artıya daha taraf kınıyorlar ki, o da şu: Güney Kürdistan'ın yalçın dağlarında direnenler, şimdi Irak'ın Kuveyt sınırındaki çöllere sürülüyorlar.

Qala-Diza ve yöresindeki yerleşim birimleri boşaltılıyor. 120 bin Kürt insanı çöllere sürülerek yeni bir soykırım uygulamasına tabi tutuluyor. 25 Nisan 1989'da başlayan sürgün uygulamalarına bölge halkı ve peşmerge güçlerinin direnişleriyle karşı karşıya kalmasına rağmen, dünya kamuoyu Saddam'ın bu yeni vahşeti karşısında yine suskundu.

Ve de bu suskunluğu aşmak yanlırları ise, yine sokaklardaki yığınlarıdır. Avrupa'nın bir çok kentinde, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesiyle omuz omuza olan insanlar sokaklara dökülüp, Saddam'ın bu yeni barbarlığına *"Hayır"* dediler.

Temel DEMİREK

Münih'te Kürdistan Komitesi kuruldu!

ANK•Münih

Aralık 1988 tarihinden beri kuruluş çalışmaları sürdürülen Münih Kürdistan Komitesi, Mayıs ayının ilk haftasında yapılan bir toplantıda son şeklini alarak kuruluş çalışmalarını sonuçlandırdı.

Münih'te faaliyette bulunan, Kürdistanlı ilerici yurtsever devrimci ve demokratik kitle örgütleriyle çeşitli siyasi düşüncelere mensup kişilerden oluşan komite: *"Münih'te bulunan ve dağılmış olan Kürdistan'lı güçlerin birliğini sağlamak ve Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ile dayanışmayı daha canlı kılmak ve Kürdistan'daki siyasi gelişmeler anında tavrı takınmak; bu gelişmeler hakkında kamuoyu oluşturmak ve Münih'te yaşayan Kürdistanlılara yönelik çeşitli sosyal, kültürel ve sportif faali-*

yetleri örgütlemeyi" amaçlıyor. Ayrıca *"Biji Ruzgariya Kürdistan"* (Yaşasın Kürdistanın Kurtuluşu) parolası altında Münih'te çeşitli demokratik kuruluşların düzenlediği ve desteklediği ve sorumluluğunu Münih Belediye başkanı Dr. Klaus Hohznog'un üstlendiği Kürdistan'la dayanışma için bir müzik festivali düzenlenmesi kararlaştırıldı. 2 Haziran 1989 günü yapılacak müzik festivalinde Kürt ozanları: Şivan, Cıwan, Rızgar, Cömert, Şahin, Nuzam, Alman ve diğer halklara mensup müzik toplulukları katılacak. Gecede ayrıca Kürt çocuklarından oluşan halkoyunları ekipleri de Kürt folkloründen örnekler sunacak.

Dersimli Ali

Devrimci Kişilik

Kapitalist toplum ve pazar ekonomisi özgür iş gücünü esas alıyor. Böylesi bir ortamda göçler zorunluluk oluyor. Ekmek parası kazanmak için yığınla insan yerini-yurdunu terk ediyor. Kapitalizmin gelişmesi ile beraber insanlar da yeni yetenekler, hünerler ve bilgiler edinmek zorunda kalıyor. Okuma, yazma, araç kullanma, daktilo kullanma, ekmek parası kazanma gibi hünerler, toplumun tüm kesimlerini kapsıyor. Eski kültürel yargılar, yetenekler, sosyal ilişkiler, geçim kaynakları, kapitalizm'le tahrip ediliyor, işlevini kaybediyor. Doğal çalışma yöntemleri yerine, modern zaman birimleri geliyor, güneşin yerini saat alıyor. Birey arzuları dışında bir iş disiplini ile karşılaşıyor. Geleneksel ve duygusal eylemin yerini, rasyonel eylem alıyor. Sorumluluk, öz disiplin, demokrasi gibi kavramlar, parti, sendika, dernek, klüp türündeki örgütlenmeler de sık sık kumlanılıyor. Geleneksel örgütlenmelere ait olan kabilecilik, aşiretçilik, akrabalık, bölgecilik ilişkileri arka plana düşüyor. Eski kurumlar kapitalizmin yeni ilişkilerine yeniliyor. Kültürel değer yargıları, kurumlar hoyratça kapitalizmin yeni kazanç felsefesine göre işlevsizleşiyor ve yerini çoğu kez sahte ve sentetik yargılara bırakıyor. İlericilik bulanıklaşıyor. Özetle diyebiliriz ki, kapitalizmin gelişmesi ile beraber toplumlar, derin psikolojik ve sosyal sarsıntılar geçiriyorlar. Sonuç olarak da insanlar bir kimlik ve kişilik sorunu ile karşı karşıya kalıyor. Politik tartışmalarda, yazışmalarda edebiyatta, sinemada, müzikte bu konular işleniyor. Ülkemiz Kürdistan'da da böylesi bir sürecin güçlü bir biçimde geliştiğini 1980'lerden sonra görüyoruz. Bundan dolayı da ülkemizde kimlik ve kişilik sorunu büyük önem kazanıyor ve insanlarımızı meşgul ediyor. Bu süreçte ortak bir dil oluşturma sorunu ile karşı karşıya geliyoruz.

Bilimsel kavramlar, günlük yaşamda çoğu kez farklı anlamlara bürünüyor. Bilimsel dil ve halkın öz dili arasında böylece bir mesafe oluşuyor. Sınıflı toplumlarda özgü olan eğilim eşitsizliği, derin kültür farkları, bilgi hiyerarşisi, ekonomik değerler sözcüğü olan mesafeyi büyütüyor. Bu süreçte insanlar *"insan"* olmaktan çıkıyor, özbenliğinden uzaklaşıyor ve topluma yabancılaşıyorlar. İnsanlığın ortak değerleri olan kültür, dayanışma, dostluk, yoldaşlık ve dürüstlük kazanç ekonomisinin ve pazar mekanizmalarının ilişkilerine indirgeniyor. Bu tutumlara ideolojik kaynak bulmak için sermayedarlar reklamlarla, sahte hayallerle, ucuz mutluluk filmleri ile çabuk zengin olmalarını ararken, insanları köreltiyorlar. Gençecik beyinlerimiz kaba bir biçimde sermayenin güçlü saldırısına uğruyor.

İşte böylesi bir kültür ortamında devrimci kişiliği güncelleştirmek, alternatif yaratmak, ortak insanlık değerlerine sahip çıkmak ve kapitalizmin boş hayallerini ifşa etmek, sosyalistler için yaşamsal bir önem kazanıyor. İdeolojik hegemonya sadece kitaplarda kalmamalıdır. Onun yeri halkın arasında olmalıdır. Devrimci görev budur işte.

Halk arasında kişiliği anlatan, vurgulayan, analiz eden kelimelerle, kavramlarla hergün karşılaşyoruz. Kimisine göre bireyin biyolojik yapısı, yani kilosu, ölçüsü, rengi, sakalı, bıyığı kişiliği olarak tanımlanıyor. Daha başkaları da kişiliği bir kültür olayı olarak yaklaşmak istiyor. Yani insanların kişiliğini sınıfsal, ulusal ve dinsel kavramlar ve kelimelerle açıklamaya çalışıyor. Bu kültürel ve biyolojik yaklaşımlar yığınla kavramın, görüşün, kelimenin anlamını bilimsel olarak tanımlıyor. Fakat günlük konuşmalarda, halk ilişkilerinde kişilik kavramı ile özdeş tutulan yığınla kavram var. Örneğin bireysel kimlik, karakter,

huy vb. *"huyum böyledir"*, *"karakterimle bağdaşmıyor"*, *"kimliğimize saldırıyorlar"* sözleri çoğu kez insanın kişiliği ile özdeş tutulmuyor. Özetlersek; diyebiliriz ki bu kavramlar dilimizde, kültürümüzde de, toplumumuzda da yerli yerine oturmuş değil.

Kanımla kişiliğin temelini insanların etkinliklerinde aramak gerekiyor. Söz konusu etkinlikler çeşitli eylem biçimleri ile gerçekleşiyor, beğeni ve tepki kazanıyor. Eylem ve etkinlikler için de, bir birey somut biçimde düşünüyor, yani yetenekler elde ediyor, toplumda iz bırakıyor, eylemleri ile özdeşleşiyor. Bu süreçte bireyin somutlaştığını, kişilik kazandığını çoğumuz rahatlıkla gözlemleyebiliyoruz.

Kişilik kazanan insan ve kişiliğini kuşatan insan deneyimler kazanıyor, dışındaki toplumla ilişkiye geçiyor, sosyal ve psikolojik ilişkilerin çözümünü, kendi bireysel yapısında değil, toplumsal ilişkilerde arıyor. Bu biçimde insan kendi kişiliğini benliğini kendisinden daha büyük olan bir beraberlikte, ortaklıkta buluyor. Özetlersek; insan sosyalleşiyor.

- Katıldıkları etkinliklere göre kişilikler belli somut tipler oluşturuyorlar. Kendi günlük yaşamımıza baktığımızda dostlarımızı, yoldaşlarımızı gözden geçirdikten sonra, şu aşağıdaki tipleri görmemek, tanımlamamak mümkün değildir. Bazı tipler var, yaşamlarında sürekli olarak olaylar tarafından yönetiliyorlar. Olaylar onları aşıyor, geç kalmayı, zamanında iş yapmayı bir huy haline getiriyorlar. Ve bunda bir sonuç görmüyor, tersine yaptıklarına bir rasyonellik kazandırmak için enerjisini *"niye geç kaldığını"*, *"niye zamanında iş yapmadığını"* açıklamaya kanaliz ediyor. Kimi insanlar ise, günlük olayları örgütleyebiliyor, onlara bir düzen ve hiyerarşi kurabiliyor ama olaylara egemen olamıyor. Yani eylemi ve düşüncesi birbirini tutmuyor. Bundan dolayı da inandırıcılık sorunu ile karşı karşıya kalıyor, böylesi insanlar kendi kafalarında bütün olayları egemen olan arkadaşlarımız, dostlarımız vardır elbette. Kafasında egemenlik kuran bir kişi, eyleme gelince bir türlü düşüncesini uygulayamıyor. Bu eylemdeki insanlar genellikle kitabi oluyor ve pratigin zorluklarından yakınıyorlar. Masa başındaki etkinliklerle kişilik kazanan birey toplumdaki pratik eylemlere yeniliyor ve bu biçimde de düşünceleri işlevini kaybediyor.

- Yaşamını arzuladığı bir biçimde yönlendiren, düşünce ve eylemlerine egemen olan insanlara da rastlanıyor. Bence bu kişilikler devrimcilerdir. Şundan dolayı; öğrettiği gibi yaşayan ve yaşadığı gibi öğreten insanlar, inandırıcı olabilirler. Çok doğaldır, bu konuda istisnai durumlar, olaylar olabilir. Önemli olan ilkesel yaklaşımdır. Gelecek bir toplumun habercisi durumunda olan devrimci kişilikler, yandaş toplamak için varolan egemen ilişkilere karşı alternatif oluşturmalarıdır. Devrimci kişilik aynı zamanda aktif katıldığı, dönüştürmek istediği toplumsal ilişkilerin sayısına ve yoğunluğuna göre de somutlaşıyor. Bu mücadelede devrimci kişilik insanlaşıyor, zenginleşiyor ve gelecek toplumu habercisi oluyor. Bu haberciyi devrimci değerlerle donatmak, onu öncü yapmak, Kürdistan sosyalist hareketinin önünde yaşamsal bir önem kazanıyor, ciddi bir yer tutuyor.

Cihangir ŞERO

Stuttgart'ta Kürt Toplum Birliği kuruldu

ANK•Stuttgart

Uzun süreden beri kuruluş çalışmaları sürdürülen Stuttgart Kürt Toplum Birliği (*Kurdische Gemeinde*) kuruluş çalışmalarını sonuçlandırarak, kuruluşunu kamuoyuna açıkladı.

Birliğin kuruluş toplantılarına Stuttgart'ta faaliyet gösteren değişik siyasi görüş ve politik yapılardan temsilciler katılarak, yerel düzeyde kürt halkının ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesine destek amacıyla ortak bir platform düzeyinde hareket etmenin gerektiği kararına vardılar.

Kuruluşu çevrede olumlu karşılanan Birliğin diğer bir özelliği de, sadece Kuzey Kürdistanlıları değil Güneylileri de kapsaması. Birliğin amaçları ise kısaca şöyle:

Kürt ulusunun varlığının tanınması, Radyo ve televizyonda kürtçe yayın hakkı, ilticacı Kürtlere yardım edilmesi, Kürtler için sosyal danışma bürolarının kurulması, Alman siyasi partilerine, sendikalara, kiliselere ve benzeri kuruluşlara Kürdistan'la ilgili bilgi vermesi, Kürt kadınları için danışma bürolarının kurulması...

Kürt dili ve kültürü korunmalıdır!

□ Hollanda'nın Maastricht kentinde toplanan 53. PEN International Kongresi'nde Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskılar kınanarak, Türkiye, İran, Irak ve Suriye hükümetlerinin dikkatleri çekildi.

ANK • Hollanda

53. PEN International Kongresi 8-12 Mayıs tarihleri arasında Hollanda'nın Maastricht kentinde toplandı. 67 ülke PEN şubesinin katıldığı kongreyi yaklaşık 300'e yakın delege ve gözlemci izledi. Kürt PEN şubesinin de iki delege ve iki gözlemci ile temsil edildiği kongrenin ana teması "İdeolojilerin Sonu mu?" başlığı altında yapılan tartışma idi. konu hakkında tanınmış yazarlar tarafından çeşitli tebliğler sunuldu. Belçika'dan Monika Van Paemel, SSCB'den Andrei Bitov, Nijerya'dan Buchi Emecheta, Chinua Achebe, Fransa'dan René Tavernier, ABD'den Larry Mc Murtry, Yugoslavya'dan Predrag Matvejevitich, Sür-gündeki Yazarlar Merkezi adına Algirdas Lands Bergis'in sundukları tebliğler geniş bir biçimde tartışıldı. Kongre'de PEN International'ın yeni başkanlık seçimi de yapıldı. İngiltere PEN Klüp üyesi olan eski başkan Francis King'in karşısında yer alan adaylardan Nijeryalı Chinua Achebe ile Fransız René Tavernier arasında yapılan seçimi, çok az bir farkla René Tavernier kazandı. Ünlü Afrikalı yazar Chinua Achebe daha çok sol eğilimli ve 3. dünya ülkeleri delegeleri tarafından destekleniyordu.

PEN International başkanlığına seçilen René Tavernier ise, Nazilere karşı direniş hareketinde yer almış, Fransız Akademisi ödülüne sahip ünlü bir şair.

Kongreye çeşitli konularda karar tasarıları sunuldu. İsveç ve Kanada PEN Klüplerinin ezilen halkların dilleri ile ilgili sundukları karar tasarılarında, Kürt halkı üzerindeki baskılar kınanarak, Türkiye, İran ve Irak'ta yaşayan Kürtlerin dil ve ulusal kimlikleri üzerindeki baskıların kaldırılması, sözkonusu ülke hükümetlerinden talep edildi.

Yeni kurulan Gine ve Sovyet PEN Klüplerinin üyelikleri onaylandı. Sovyet PEN'inin üyeliğinin onaylanmasından sonra söz alan "Arbat'ın Çocukları" adlı eserin yazarı Anatoli Rubakov yaptığı konuşmada SSCB'de edebiyat ve kültür alanındaki gelişmeleri anlatarak sert bir biçimde Stalin'i eleştirdi.

Türk PEN'inin yeniden üyeliğinin görüşüldüğü kongrede, konu ile ilgili bilgi veren René Tavernier, Türk PEN'inin resmi makamlardan henüz faaliyet izini alamadığını, konu ile ilgili yazar Yaşar Kemal ile ilişki içinde olduğunu belirterek, "yarı Kürt olan Yaşar Kemal'e Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskılara karşı Türk PEN'inin de çaba sarfetmesi gerektiğini" söylediğini vurguladı.

Kongreye ayrıca değişik konularda çalışma yapan PEN Komisyonları'nın raporları da sunuldu. Barış, Tutuklu Yazarlar ve Baskı Altındaki Dil ve Kültürler komisyonlarının raporlarında Kürtlerin durumuna da değinildi.

Barış Komisyonu'nda, Ortadoğu'da Savaş-Barış ve Halkların Geleceği konusu tartışıldı. Tartışmada Kürt sorunu oldukça önemli bir yer tutuyordu. Kürt sorunu ve çözümü esas alınarak Ortadoğu'da savaş ve barış konulu bir raporun oluşturulması karar altına alındı.

Dil ve kültür komisyonunda, Kürt dilinin günümüzdeki durumu tartışılarak, Kürt dili, edebiyatı ve kültürünün içinde bulunduğu durumu inceleyen bir raporun hazırlanması kararlaştırıldı.

Tutuklu Yazarlar Komisyonu ise, çalışmalarında Türkiye sorununu en ağırlıklı sorun olarak gündeme alıp, konuyu görüştü. PEN International'ın görevlendirdiği Kanada PEN Klübü (Fransız bölümü) Sekreteri Bayan L. Gareau-Desbois Türkiye izlenimlerini anlatarak, KOMAL Yayınevi sorumlusu, Kanada, Norveç ve ABD PEN Klüpleri şeref üyesi Recep Maraşlı'nın durumu üzerine geniş bilgiler verdi. PEN International'ın yeni bir Türkiye ziyareti yapması da kararlaştırıldı.

Kongrede ayrıca Kürtler tarafından yayımlanan Medya Güneşi, Toplumsal Diriliş ve Özgür Gelecek dergilerine yönelik baskılar da protesto edilerek, Türkiye'de tutuklu olan diğer yazarların durumu hakkında da açıklamalarda bulunuldu.

PEN KANADA DELEGESİ LUIS GAREAU-DESBOIS

"Hapisanede yaşlanmış genç bir insan!"

PEN International Kongresi'nde Türkiye izlenimlerini anlatan Kanada PEN Klübü Fransız Bölümü Sekreteri Byan Luis Gareau-Desbois, Norveç, ABD ve Kanada PEN Klüplerinin şeref üyesi olan KOMAL Yayınevi sorumlusu Recep Maraşlı'nın durumunu kongre delegeleri ve gözlemcilerine detaylı bir biçimde anlattı.

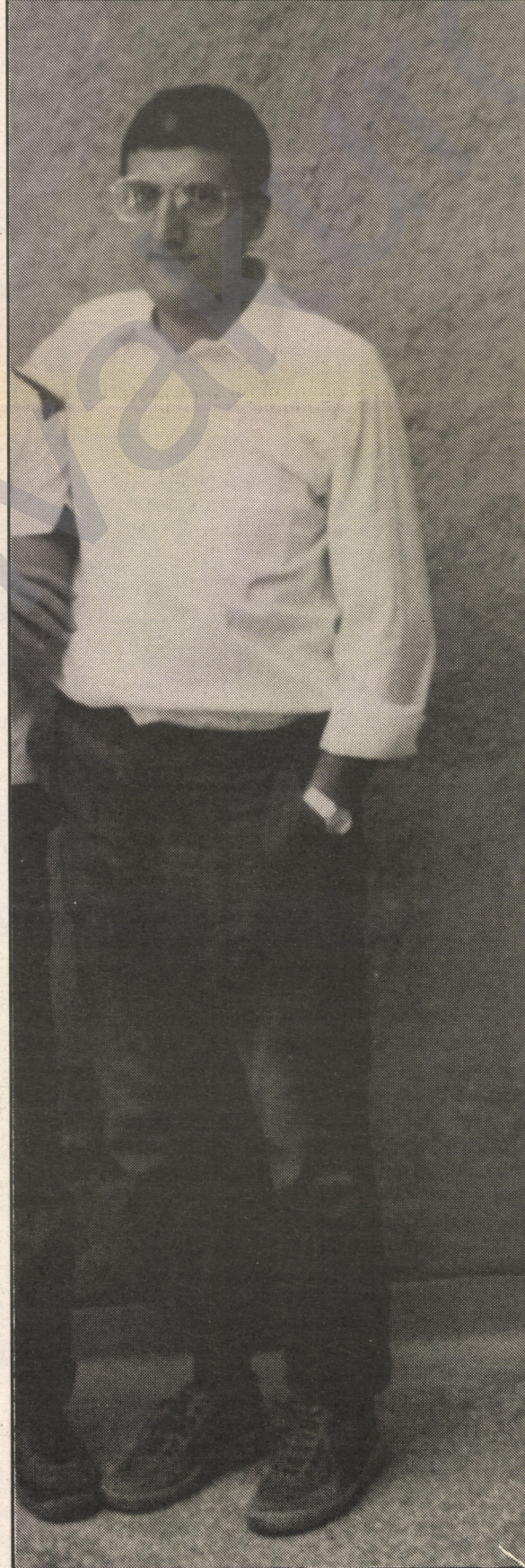
Bayan L. Gareau-Desbois Şubat ayında PEN International adına, Türkiye'deki tutuklu yazarların durumunu izlemek üzere Türkiye'ye yaptığı ziyaret hakkında bilgi verdikten sonra, gözlemlerini Tutuklu Yazarlar Komisyonu'na da iletti.

Bayan L.G-Desbois, Recep Maraşlı ile görüşmek için resmi makamlara başvurduğunu, ilk görüşme talebinin red edildiğini, Recep Maraşlı ile yalnız görüşme isteğinin yerine getirilmediğini, 5 saat cezaevi kapısında bekletildikten sonra, Maraşlı'nın avukatı ile birlikte cezaevi müdürünün odasında resmi tercüman aracılığıyla 10-15 kişinin önünde kendisi ile görüşebildiğini belirtti. Bayan Desbois, Recep Maraşlı ile görüştüğü sırada, Maraşlı'nın açlık grevinde olduğunu da sözlerine ekledi.

Maraşlı hakkında kongreye bilgi veren, Bayan Desbois, Maraşlı'nın ilk kez 17 yaşında tutuklandığını, değişik yayınlardan dolayı bir çok kez tutuklanıp işkence gördüğünü ve uzun süre cezaevinde yattığını, son olarakta KOMAL Yayınevi sorumlusu olarak yayınladığı kitaplardan dolayı tutuklanıp onlarca yıllık ağır cezalara çarptırıldığını söyledi.

Recep Maraşlı'nın cezaevlerinde gerçekleşen bir çok uzun süreli açlık grevleri ve ölüm orucu eylemlerine katıldığını, bundan dolayı ağır hastalıklara yakalandığını belirten Bayan Desbois, Maraşlı'nın durumunu "Tümüyle yaşlanmış genç bir insan" olarak niteledi.

Bayan Desbois'in Türkiye izlenimleri ve Recep Maraşlı ile ilgili verdiği bilgiler kongre delegelerini oldukça duygulandırdı. Kongre, PEN International adına bir heyetin yakın dönemde tekrar Türkiye'yi ziyaret etmesini karar altına aldı.

KARAR

Hollanda'da toplanan 53. PEN International Kongresi Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskıların kaldırılması için bir karar aldı. Kürt, Bask, Katalan, İsveç, Kanada (Fransız Bölümü), Kanada (İngiliz Bölümü), ABD, Danimarka, Batı Almanya, Portekiz ve Hollanda PEN Klüpleri'nin Kürt dili ve kültürü üzerindeki baskıların kaldırılması doğrultusunda hazırladıkları karar tasarısı kongrede kabul edildi.

Kongreye sunulan ve kabul edilen karar tasarısı şöyle:

"Kürt dili Ortadoğu'da 20 milyon insan tarafından konuşulan bir dildir. Buna rağmen kürtçe yasak bir dildir. Biz, Türkiye, İran, Irak ve Suriye hükümetlerinden Kürt dilinin kullanılması, Kürt dili ve kültürü önündeki engellerin ortadan kaldırılmasını talep ediyoruz."

Kabul edilen bu karar doğrultusunda Kongre, PEN International'ın gerekli girişimlerde bulunmasını kararlaştırdı.

★

“Kürt kültürünü tanıtmalıyız!”

●●● 8-12 Mayıs tarihleri arasında Hollanda'nın Maastricht kentinde toplanan 53. PEN International Kongresini izleyen arkadaşlarımız PEN International'ın Başkanlığına seçilen René Tavernier, PEN International Genel Sekreteri Alexander Block, PEN International Yönetim Kurulu üyesi ve Kürtleri konu alan “Dağların Dili” adlı oyunun yazarı Harold Pinter ile kaderleri Kürtlere az-çok benzeyen Bask PEN Klüp delegesi gazeteci-yazar Bayan Laura Mintegi ile görüştüler.

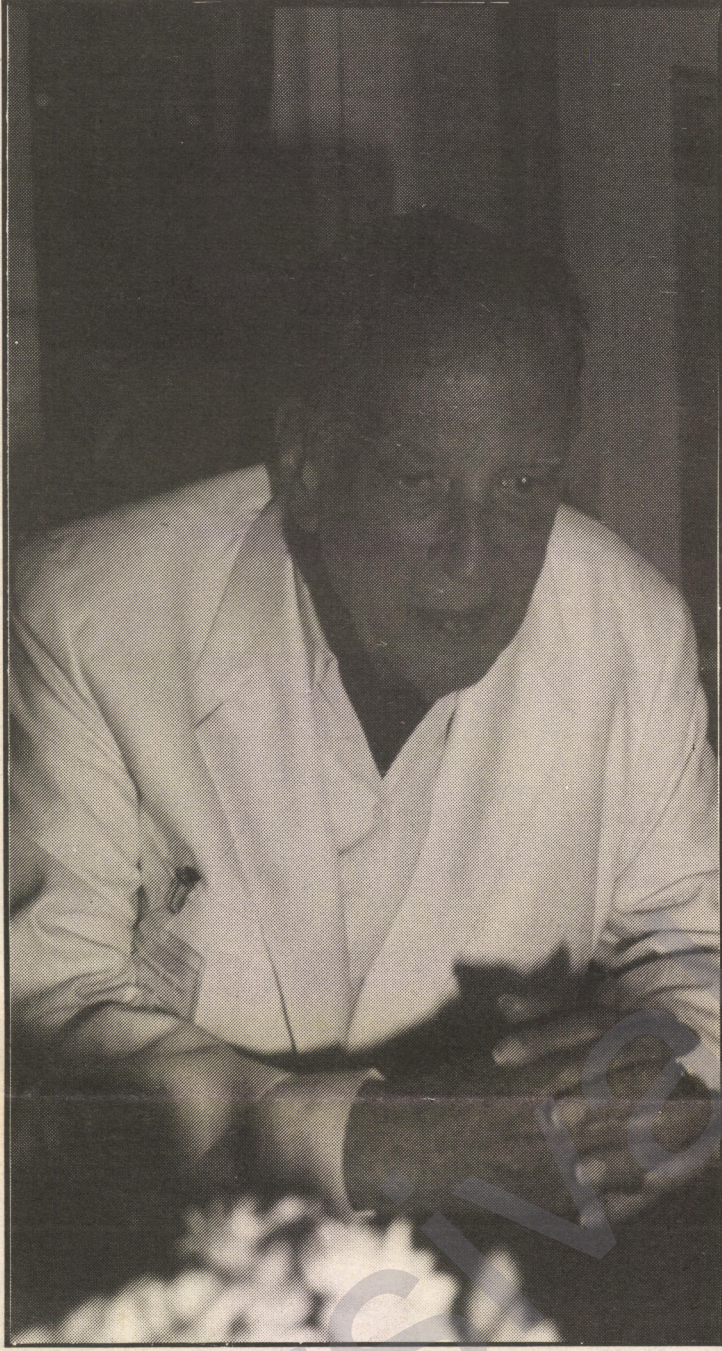
□□□ PEN International Genel Başkanı'na Kürt Pen'i ile ilgili düşüncelerini sorduk:

□ Kürt PEN'inin kurulmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

□□ Biz PEN'in Kürt Şubesinin oluşmasından mutluluk ve gurur duyuyoruz. Kürt Şubesi de PEN'in diğer şubelerinin sahip olduğu bütün haklara ve sorumluluklara sahiptir. Biz Kürt aydınlarına destek olmak için elimizden geleni yapmalıyız. Aydınlar diyor, çünkü biz bir yazarlar örgütüüz. Bu Kürt halkının tümünü unuttuğumuz anlamına gelmez, ama ilk sırada yazarlara sahip çıkacağız. Kürtlerin mücadelesini, yani özgürlük mücadelelerini gücümüz yettiği kadar destekleyeceğiz.

Ben Kürdistan'ı hiç görmedim, ama Suriye, Ürdün, Lübnan ve Türkiye'ye bir çok kez gittim ve oralarda kaldım. Ortadoğu ve Ortadoğu tarihini iyi biliyorum. Ben şahsen Kürt sorununu bugün yeni keşfetmiyorum. Kürt sorununu çoktan beri biliyor ve ona ilgi duyuyordum. Kürtlere hiçbir ülkede kendi dillerini ve kültürlerini serbestçe kullanma hakkı tanınmadığını da biliyorum. Bu da Kürtleri bütün gücümüzle desteklememiz için yeterli bir neden sayılır.

Bugün Kürtlere karşı yapılanlar suçtan (cürümden) başka bir şey değildir. Bunu anlamak için Irak'ta Kürtlere yapılanlara bakmak yeterlidir. Bizim başkanımızın eşi Danielle Mitterand geçtiğimiz günlerde Kürt mültecileri ziyaret etmek için Türkiye'ye gitti. Ben bir Fransız olarak bundan gurur duyuyorum. Bu da yeterli değil, ama, en azından mültecilerin durumuyla ciddi bir biçimde ilgilendiğinin göstergesidir. Tabi mülteci olmak, kimyasal silahlar altında can vermekten daha iyi, ancak bu insanlar hayatlarının sonuna kadar bu şartlarda kalamazlar. Bayan Mitterand'ın ziyaretinin belki belli

PEN International Başkanı René TAVERNIER

Foto; ANK

etkileri de olabilir. Ben şahsen Fransa İnsan Hakları Komisyonu üyesiyim. Komisyona bu kongrede gördüklerimi, duyduklarımı aktaracağım. Kongremizde tartışılan diğer konular komisyon için ilginç değil, ancak Kürt sorunu ile ilgili bilgi vereceğim. Ayrıca Bayan Mitterand'ı ziyaret edip, ziyaretini önemli bulduğumu belirteceğim.

□ Türk yazarları ile, Kürt yazarlarının durumu hakkında tartıştığınız oldu mu?

□□ Önümüzdeki ay Türkiye'ye gideceğim. Uzun süredir mektuplaştığım Yaşar Kemal'i göreceğim. O da yeni bir Türk PEN şubesini kurma çabasında. Eğer başarır, ki ben başarmasını diliyorum, Türk yazarları da PEN klubün varlığından yararlanacak. Özgürlük mücadelesinde her zaman yer alan ve yarı Kürt olan Yaşar Kemal ile görüşüp, bu kongrede olup bitenleri anlatacağım. Yakın bir zamanda Türk PEN şubesinin resmi olarak kabul edileceğini düşünüyorum.

□ Kürt kültürüne ilişkin ne gibi izlenimleriniz var?

□□ Buna cevap vermek biraz zor. Bu konuyu yeterli bilmiyo-

rum. Daha çok bilmemiz gerekir. Çok iyi yazarların olduğundan eminim. Ama bu sorunuza bir cevap değil. Cevap aslında benim bilgisizliğimdir. Bu Kürt kültürüne meraklı olmadığım anlamına gelmiyor, ancak daha çok şey öğrendikten sonra konuşabiliriz.

Kürt kültürünü tanıtmalıyız. Örneğin eserlerini çevirtmeliyiz. “Kürt” sözcüğü bir çok kişiye hala bir siyasi parti çağrışımı yapıyor. Kürtlerin bir halk, bir kültür, bir dil olduklarını bilmiyorlar.

Kültür ile ilgilenen insanlar da bazen bilgisiz olabilir. Bizim bilgilerimiz bazı propagandalardan ibarettir. Örneğin, Kürtlerin Irak'ta hükümete katılma imkanları dahil bir çok hakka sahip olduklarını biliyorduk, sonradan o kadar çok haklara sahip olan insanlara karşı kimyasal bombalar kullanıldı.

Kürtlere bu kadar baskı yapma gereği duymak, tabii ki bir yanı sıra onların varlığını kabul etmek anlamına geliyor. Ama bu mantığa göre, Fransızların varlığı da Hitler'in toplama kamplarında kabul edildi... Cevabım budur.

PEN International Genel Sekreteri

Alexander Block

“Dil insanlığın hazinesidir!”

□ PEN International Kongresine Kürt Seksiyonu'nun katılımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

□□ Biz Kürtlerin PEN Klübe katılmalarına oldukça sevindik. Çok hoş insanlar ve kendileriyle iyi anlaştık. Kürt arkadaşlar günümüz dünyasının en büyük trajedilerinden birini buraya, kongremize getirdiler. Biz bu trajedinin farkındaydık, ama somut bilgilerimiz yoktu. Kongreye katılan Kürt arkadaşlar bize bu bilgileri getirdiler.

Dil sorununa gelince, bir azınlığı yoketmenin dili yoketmekten geçtiğini hepimiz biliyoruz. Özellikle bizler edebiyatçı olarak, dilin insanların kimliği ile ilgili ve insanlığın en büyük hazinesi olduğunu unutmamalıyız. Bu yüzden Kürtlerin bu kongrede kendi dillerini savunmak, korumak için bir karar taslağı önermelerini hoşnutlukla karşıladık ve destekledik. Böyle bir kararı PEN kongresine kabul ettirdiler ve biz bundan çok memnunuz. Ayrıca bu konuda Kürtlerin yanında Macarlar ve Katalanlar da insiyatif sahibi oldular.

Artık bundan böyle şunu anlamamız gerekiyor; kendi ana dilini kullanma hakkı insanların temel haklarından biridir ve biz siyasi düşüncelerinden dolayı baskı gören insanlara nasıl sahip çıkıyorsak, aynı şekilde kendi dilini kullandığı için baskı altında tutulanlara da sahip çıkmalıyız.

□ Bildiğiniz gibi Türkiye'de Kürt dili yasaktır. PEN International'ın bu konuda Türk yazarlarıyla herhangi bir ilişkisi oldu mu?

□□ Hayır... Son yıllardaki gelişmelerden sonra, yani Türkiye'nin diktatörlüğe yakın bir rejimi yaşadığı ortamda, yazarların çoğu hapse düştükten sonra, Türkiye şubemiz de kapatıldı. Ancak son dönemlerde Yaşar Kemal Türk PEN'ini yeniden örgütleme görevini üstlenmiş bulunuyor. Bu görevinde başarılı olması hepimizin dileğidir. Tabii ki Türk şubemiz kurulup çalışmaya başladığında kendilerinden Türkiye'de yasaklanan Kürt dili edebiyatı ve kültürüne sahip çıkmalarını isteyeceğiz. Yani Türk yazarlardan meslekdaşları olan Kürt yazarlarından yana tavır koymalarını isteyeceğiz.

Bask Delegesi Laura Mintegi

Foto; ANK

"Dağların Dili"

□ Sayın Harold Pinter, "Dağların Dili" adlı oyunu yazma düşüncesi sizde nasıl oluştu. Bu oyunu hangi duygularla yazdınız?

□□ "Dağların Dili"nden söz açılmışken özellikle şunu belirtmek isterim: Benim Türkiye ziyaretim sırasında şartlarına tanık olduğum Kürtlerin durumu beni böyle bir oyun yazmaya itti. Ama oyun, sadece Kürtleri ilgilendiren bir oyun değildir. Doğrudur, Kürtler kendi dillerini kullanamıyorlar, korkunç bir baskı ve zulüm altında bulunuyorlar. İşte Kürtlerin içinde bulunduğu bu durum, bu oyunu yazmama neden oldu. Ancak Kürtlere benzer durumda olan halklar da vardır. Örneğin Basklar, İrlandalılar vb. kendi ülkem İngiltere'de de öyle bir sorun vardır.

Bir de şunu belirtmem gerekir, Kürt sorunu hakkında bir oyun yazmaya kalksaydım, bu oyunun en az 3-4 saat sürmesi gerekirdi. "Dağların dili" sadece 20 dakikadır. Kürt sorunu ise 20 dakikaya sığdırılmaz. Ama bütün bu düşüncelerime rağmen, Türkiye'de o şoku, yani Kürtlere yapılanları görmeseydim, yaşamasaydım, belki de bu oyunu yazamazdım.

□ 1985 yılında yaptığınız Türkiye ziyaretini Türk basını nasıl karşılamıştı?

□□ Evet, bunu nasıl unuttabilirim. Arthur Miller ve benden Türkiye'yi terk etmemiz isteniyordu...

□ Bu ziyaretten sonra başka tepkilerle de karşılaştınız mı?

□□ Türkiye beni çok yakından ilgilendiriyor. Türkiye'nin yapılanması o kadar ABD tarafından belirleniyor ki, bu durum bana oldukça tatsız geliyor. Türkiye'de Kürtlere yapılanlara bakılacak olursa resmi kurumların ve yöneticilerin davranışları net bir şekilde görülür. Kısacası Türkiye ABD'nin etkilediği ülkeler açısından korkunç bir örneği temsil ediyor.

□ Bir anlamda Türkiye izlenimlerinizi yansıtan oyununuzu türkçeye çevirtmeyi düşünüyor musunuz?

□□ Evet, çevirmek isteyenler var. Onlara hayranım, bu iş çok cesaret ister. İsmi bilmediğim bir tiyatro gurubu oyunumu Türkiye'de sahnelemeyi düşünüyor. Bu onlar için kolay olmayacak sanırım, üstelik tehlikeli de olabilir. Ayrıca oyunumun türkçeye çevrilmesi halinde başka ilginç bir durum da ortaya çık-

cak. "Dağların Dili"nde dili yasaklanmış olan insanlar çok az, sadece bir kaç cümle kendi dillerinde konuşuyorlar. Ben merak ediyorum, oyunun türkçe sergilenmesi halinde bu bir kaç cümleyi hangi dilde konuşacaklar? Aslında kürtçe olması gerek, o da yasak. Ne yapacaklar acaba?

Bütün kalbimle söylüyorum: Kürt halkının cesareti, kararlılığına ve direniş gücüne hayranım. Bizim Başbakanımız Bayan Thatcher Türkiye'ye gittiğinde, ben kendisine Türkiye'deki insan hakları ihlallerini ve Kürtlerin durumunu içeren bir mektup vermiştim. Bu konuları Özal ile görüşürken dile getirmesini istemiştim. Ama maalesef Başbakanımız bu konulara hiç değinme gereği duymadı. Çünkü onu ilgilendiren en büyük mesele 3. Boğaz Köprüsü inşaatını İngiliz firmalarına kazandırmaktı.

□ Türk basını genellikle yurt dışındaki etkinliklere de tepki gösteriyor. Sizin oyununuzla ilgili öyle bir durum söz konusu oldu mu?

□□ Türk basını bunu yaptı. Tanıdığım Türk arkadaşlar basında çıkan yazıları bana gönderdiler. İsmi hatırlamadığım sağcı bir

"Dağların Dili" oyununun yazarı Harold PINTER

Foto: ANK

gazetede yayınlanan bir yazıda oyunum yerden yere vuruluyor.

Ben yine başta söylediklerime dönmek istiyorum: Oyunum bu yasak olan dil hakkında bir oyun. İngiltere'de ve bütün dünyada "yasak" olan "diller" vardır. Oyunumda bunları yansıtmaya çalıştım.

□ Biz yine PEN Kongresine dönelim. Bu kongreye Kürt

ve Bask PEN Şubeleri de katıldı. Yani dili yasak olan şubeler. PEN Klüp bu şubelere nasıl sahip çıkıp, yardımcı olabilir?

□□ Bence PEN Klüp bu yeni katılan ve dili yasak olan şubeler için elinden gelen yardımı yapmalı. Ben şahsen bu iki şubenin katılmından dolayı oldukça sevinçliyim. Kürt PEN temsilcisi arkadaşımızın geçen

yıl Cambridge'de yapılan toplantıya katılmasını hatırlıyorum. O zaman da çok sevinmiştim. Ancak PEN'in Kürtlerle ilgili yapabilecekleri kendi faaliyet alanı ve niteliği ile sınırlıdır. Ama biz Kürtlerin ezilen bir halk olduğunu biliyoruz ve PEN eksiklerine rağmen ciddi bir kuruluş ve elinden geleni yapar. □

"Baskça yazmak görevdir!"

Laura Mintegi Bask gazeteci-yazar ve Avrupa parlamentosu adayı

□ Bask'ın temsilcisi olarak, yani ezilen, dili kültürü yok edilmek istenen bir halkın temsilcisi olarak, Kürtlerin bu kongreye ve PEN'e katılmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce Kürtler PEN bünyesinde ne yapabilirler? PEN Kürtler için ne yapabilir?

□□ Kürt PEN Şubesinin yapması gereken ilk iş, kendisini ve halkını Avrupa'da tanıtmak olmalıdır. Biz Kürtleri ve Kürt sorununu biliyoruz. Bazı Kürt arkadaşlar bizi ziyaret ettiler.

Avrupa'da Kürt halkının durumu hakkında geniş bir kamuoyu oluşsaydı, Kürtlerin lehine olan tepkiler çok daha güçlü ve daha yoğun olabilirdi.

Bask ve Kürt PEN'inin hedefleri aynıdır. Yani her iki PEN şubesi de dünyaya kendi dillerinde ve diğer dillerde kim olduklarını anlatmalıdır. Ne yaptığımızı, neden yaptığımızı ve haklı olduğumuzu anlatmalıyız. Şu anda Avrupa demokra-

silerinin birçok diktatörlükten daha zalim olduğunu söylemeliyiz. Çünkü bunlar, bunca zulmü, bunca baskıyı gülümseyerek seyrediyorlar. Buna kültürün dili ile cevap vermeliyiz. Bu noktada kültür ve politika özdeşdir. Bizim kültürümüz ile, yani politik kültür ile politik mesajlar vermeliyiz.

□ Sizin faaliyetlerinize gelelim. Bask PEN'i kaç yıldır faaliyet gösteriyor?

□□ Biz henüz genç bir şubeyiz. Kuruluşumuzun üzerinden 2 yıl geçti. Biz aslında bu işe oldukça karamsar başladık. Burada ne yapabileceğimizi pek iyi bilmiyorduk. Burada sanlaçığımızı da düşünüyorduk, olabilir de, ama ben şahsen iyimserim. Bence devrimci sürece hizmet ederek burada bulunmalıyız. Kürtlerin ve Baskların devrimci olduklarına inanıyorum. Devrimlerin de masa başında değil mücadele ile, silahla yapılacağını istesek de, istemesek de biliyoruz. Tecrübelerimiz bize bunu öğretti. Devrimler maalesef birçok cana mal oluyor.

Portekiz devrimi gibi kansız devrimler, çok kısa sürede sosyaldemokrasiye dönüştürülüyor. Demek istediğim şu: Devrimler şiddet ile yapılır. Biz de burada veya diğer uluslararası alanlarda güçlü olduğumuz zaman sesimizi duyurabiliriz.

□ Edebiyata ne gibi görevler düşüyor? Bize biraz Bask dili ve edebiyatından bahsedebilir misiniz? Bir yazar devrimci süreç içinde ne gibi görevler üstlenebilir?

□□ Her şeyden önce dilimizin kendisi önemlidir. Bence baskça yazmak kendi başına devrimci bir faaliyettir. Bir Basklı olarak ispanyolca yazmanın daha kolay olduğunu biliyorum. Ama baskça yazmak devrimci bir görevdir. Çünkü bizim için dil, kültürümüzün ve mücadelemizin temelidir. Dilimizle ilgili faaliyetin kendisi politiktir. Ama bu konuda bütün Bask yazarları hemfikir değiller. Bazıları sanatın sadece estetik için var olduğunu öne sürüyor. Bunun karşısında biz, siyasi yazarlar olarak,

yazmak politika yapmaktır diyoruz. Silahlı mücadelenin önemini kabul edip, yazarlık bula hizmet edilebilir düşüncesindeyiz. Bu bağlamda bize iki önemli görev düşüyor: birincisi, sosyal prestijimizi güçlendirmek, mesajlar vermek, iletişim araçları yaratmak ve kullanmak. İkincisi, gerçekten edebiyatımız ile, yani sözcükler, kelimeler yolu ile siyasi sorunlara yeni bir anlayış ve bakış getirmek. Bu birincisinden çok daha zor bir şey. Bunu gerçekleştirebilmek için slogan edebiyatından uzaklaşmalıyız.

Bu anlayış çerçevesinde edebiyatı gerçek dünyanın dışında bir yere koymak isteyenlere karşı çıkıyoruz. En önemli görevimiz ise, çok iyi birer yazar olmaktır.

□ İspanya'da bask dilinde yayınların çıkmasını engelleyen yasalar var mı?

□□ Bu konuda belli bir dereceye kadar özerkliğimiz var. Elimizde baskça yayın yapacak paramız da var. Ancak bizim en büyük sorunumuz, belli siyasi dü-

şüncelere sahip olan yazarların dışlanmasıdır. Öylesi durumlarda hedef artık yazı değil yazardır. Bundan dolayı edebiyat ödülleri de bile isimsizdir.

□ Kürdistan'da yazarlar kendi dillerinde yazamıyorlar. Basklar bu bakımdan bazı haklar elde etmiş durumda. Sizce Kürtlerin, Baskların deneylerinden öğrenecekleri şeyler var mıdır?

□□ Devrimci süreçlerin her ülkede kendine has bir çizgi izlediklerine inanıyorum. Farklı ülkelerde yer alan süreçler kolay kolay kıyaslanamaz. Kürt halkının çok dirençli olduğuna inanıyorum. Bazı modeller, düşünceler, uluslararası dayanışma vb. vardır. Ancak, Nicaragua, Kürdistan, Filistin ve Bask mücadelesi de değişiktir. Bizim siyasi prensiplerimizden biri de ulusal mücadeleye uluslararası dayanışmayı katmaktır. Bizim için yardımın anlamı, devrimci destektir. İlişkilerimizde ticarete, pazarlığa yer yok. Biz, "sen ne verirken, ben de sunu veririm" mantığından

uzamız.

Kürt yazarlarına ve Kürt halkına seslenmek istiyorum: Başladıkları mücadeleye devam etsinler. Gerekli bir süreci başlattılar ve bu süreci başa götürmek zorundalar. Kürt yazarları unutmamalıdır ki, bir halkın dili o halkın kimliğidir. Dil ifade ve zihniyete damga vurur. Bu konuda çok üzücü bir örnek vermek istiyorum. İrlanda'ya bakalım, İrlanda'da çok yoğun ve çok sert bir mücadele var, ama dil sorununu ertelıyorlar (sonraya bırakıyorlar). Yani dil sorunu ile bağımsızlıklarına kavuştuktan sonra uğraşacaklarını söylüyorlar. Bence bu yanlış bir anlayış. Biz, sosyal, kültürel, kadın sorunu, gençlik ve çevre sorunları gibi alanlardaki faaliyetleri birbirine paralel bir şekilde sürdürmeliyiz. Bunlar aynı sürecin parçalarıdır ve hiç biri sonraya bırakılmamalıdır. Biz önce politika, sonra dil sorunu, kadın sorunu vb. diyemeyiz. Hepimiz, kadınlar, yazarlar, işçiler, devrimciler ve gençler olarak süreçte görevleriimizi üstlenmeliyiz.

DENGÊN NÛ

BINIVÎSIN!

Keç û Xortên Kurdan

Zimanê xelkekî namûsa wî ye. Xelkekî bi zimanê xwe heye û bi zimanê xwe serbilind e. Yek ji ew tiştên bingehîn ku yekîtiya xelkekî tîne pê û giyanekî neteweyî ava dike, ziman e. Xelkên ku nikarin zimanê xwe biparêzin û wî pêşve bixînin, nikarin xwediyê tarîx û medeniyeteke xurt û dahatûyeke dewlemend bin jî. Bi kurttebiri, ziman sitûna esasî ya jiyana xelkekî ye.

Hûn bi halê zimanê me dizanin. Zimanê me yê şîrin ku ji aliyê 20 milyon Kurd tê peyivîn, îroj qedexeyê. Me mecal û îmkân tune ku em li welatê xwe, bi zimanê xwe bixwînin û binivîsin. Lê jin, dê û dapîr, dengbêj û çîrokbêj, gundî, mela û seyda, nivîskar û hunermendên me bi zimanê me dixwînin, dinivîsin û dibêjin. Û ew rê li xetara windabûna zimanê me digirin.

Herwekî warên din, di vî warî de jî şerekî dijwar di navbera xelkê Kurd û dijminên wî de heye. Em divê zimanê xwe biparêzin, lê xwedî derkevin û wî pêşve bixin. Ev xebat divê bêrawestan be.

Hûn hêviya gelê Kurd, welatê Kurdistanê ne. Hûn garantiya parastin û pêşve-xistina zimanê kurdî ne. Hûn divê, ji niha ve, dest pê bikin û bi zimanê kurdî binivîsin, xwe lê hûr bikin û ziman, edebiyat û çanda kurdî dewlemendtir bikin.

Binihêrin, di vî hejmarê de sê hevalên we şîrên xwe yê şîrîni diweşînin. Ew dest bi xebateka pîroz dikin û didin ser şopa Ehmedê Xanî.

Hûn jî xwe bigihînin vî refê û binivîsin.

Mehmed
UZUN

Were Ba Min

Were ba min evîna min
Were ba min bilbila min
Were ba min nalîna min

Maçên te yê germ wekî histriyekî
Bi agir di nav dilê min de ye
Sûkretê te bi min re ye

Tu eşqa min î, tu ji bîr nabî
Tu tava min î, tu venamirî
Tu gula min î, tu qet hişk nabî

Dema tu tîyî, tav vêdikeve
Derdê min pê re dikeve
Dilê min pê re dikele
Hêsirên çavên min ji bo te ne
Derd û dilê min ji bo te ye
Bêxweviya min ji bo te ye
xeletiya min çi ye?

Te ne hîs, ne xew û ne dil bi min hiştiye
Bi tenê
Te xeyalên xwe hiştine

Were ba min evîna min
Were ba min bilbila min
Were ba min nalîna min

YAR

Yarek heye, dilê wê di min de ye
Porreş e, pordirêj e
Çavreş e û bejn lê dirêj e
Yar nazîk e û xweşik e

Ez nivîskar û tembûrvan im
Dengbêj im, bi derd dibêjim
Kurdistan welatê min e, yar eşqa min e
Dibe gupîna dilê min, dema yar tê ba min
Min girt yar da alî û min ew maç kir

Ez bê dîn im, lê ew bi dîn
Yar ji bîr nabe
Lê ew ji dîn nabe
Mi ji yar hez kir, lê wê dilê min kul kir

Ez birîndar im, bê yar nabim
Diya min ji yar hez nake, dibê nazîk e
Yar ji diya min hez nake, dibê "wek kêzik" e
Min yar berda, ez ketim derda

Serhadê BIRO

Du Alîyên Jîyanê

Merjîne hesrên çavên xwe yê zelal
ji bo rojên berê, Nalîna min
îro tu carî sibeh nabe û
dema derbaz bûye qet carî nikare vegere
rojên eşqa mezin li dûr man

Jîyan dijwar e
ne her dem kêf û seyran e
agir û av
roj û şev
mayîn û mirin
her tişt bi du alî ye,
wilo hatîye ava kirin
wûsan dere dinya ku şîrîna derewîn e
rabe ser xwe li me derenge xezala min.

Ji te ra

Ku tu jî weki min
bê welatbûyayî
bi dilê hemû kul û derd
ji hezkirîyên xwe dûr bûyayî
wê wextê te dê ez fahm bikirima
evîna min, ronîya çavê min

Her gulekê tov davê ji erdê
her stêrkekê li ezman
her pêleke derya yê û
her peyveke ji welatê min
hesreta min kûr dike
hêsirên çavê min tîjî û
têlên dilê min diqetîn e

Lê tiştê ji min nepirse
fahm bike ji halê min
tu carî xwe ji bîrve neke ku ez
lawikekî biyanî me li bajarê te

Ji Qedera Min Ra

Ne kevîr ne jî dîwar mane
êdî ez serê xwe lê xim û
êşa dilê xwe bînim derê

Min qet tahm ji vî halê xwe nedî ku
dayika mina reben
ma ne heyfe, ne guneh e ji ciwaniya min a ku
roj bi roj diçilmise û vedimre
tî ji bo baranê wekî kulîlkeke çolê û
tî ji bo jîyanê wekî xezalekê xwe li kepira dixê

Ez jî mirov im
ez jî perçekî can im qeder
bihêle rojekê ez bikenim, biqijim û bistrêm
êşa dilê xwe heta diwestim
ez jî bibînim heft rengê royê

ax min nizanibû tu bûye dijmin ji min re
ji bo ku ez Kurd im qeder.

Ferman MÛNZÛRÎ

Şimal

Cihê pilingan, keleha mêran:
Kozika ûmrân serşahê çîyan,
li ber pir dilan buha û giran
Şimal, lo Şimal... Şimalê Kurdan.

Ezmanê şîni di ser de tar e,
du mij û moran ji dorê nare,
ji sedsalan de ji min re war e
Şimal, lo Şimal. Şimalê Kurdan.

Gava radizem sitara min e,
mîna yarekê himbêza min e,
di çar hêlan de tu navê min e
Şimal, lo Şimal.. Şimalê Kurdan.

Cihê pêşmergeş mirin û jîne,
Silavan de mizginan dişîne:
min re ahd û emanan dixwinê
Şimal, lo Şimal... Şimalê Kurdan.

Bilind û asê pir xweş çiya ye,
sêngê de havin wek bûhara ye,
li serê Seddam... timî bela ye
Şimal, lo Şimal.. Şimalê Kurdan.

Ji azadiyê re çarîn

Heya gorrê tu hisret î
ji dil re tu bereket î
gelek şa bûn bi navê te
ji me'r tu hîn aqûbet î.

Arjen ARI

Zarokê Ji Helebçe

Zarokê bênav!
Bênava dibêjim,
lê hene hezar û yek navên te,
ku min fedîkar derdixin,
ne wek kurdekî,
bêtir wek merovekî.
Çavên te yên reş-belek
ji bîra min naçin.
Di şanzdeyê adara heştê û heştan de:
Te can da,
lê vekirî man çavên te,
ew çavên te yên reş-belek
vekirî man li dû mirinê
û niherin li ezmên:
Royê û stêrkan şerm kirin,
lê ne cihana me.
Zarokê ji Helebçe!
Adareke din waye hat
û ro hê li jor e,
dihere û tê,
lê nema êdî roya berê ye:
Bi mirina te re tişteke ji wê kêrî bû
û ji me hemiyan,
lê cihan her wisa ma:
Bêşerm û wujdan.
ji bîra min narîn çavên te yên reş-belek:
Di mêjiyê min de dijîn çavên te,
di dilê min de diqirin çavên te,
merovtiya min dihejînan çavên te,
kurdûna min dikemilînin çavên te
û di ev rojên bo me sar û tarî de
hebûna min diparêzin çavên te.
Zarokê bênav!
Wênaya te belav bû li cihanê,
hêstir barandin ji hindek çavan,
hindek piir xeyidandin,
lê zû jî tu ji bîr rakirin hinan:
Tu bûyî wêneyeke di rûpelên rojnaman de
û ketî arşivan,
lê bo Kurdistan
Tu bûyî rûpeleke dîroka reş,
dîroka hebûna me:
Hebûna bi hêstir,
hebûna bi xwîn,
hebûna tijî rojên tarî,
lê ew hêstiran in,
ew xwûna ye,
ew tarîbûna rojan e,
ku netewa me avis dikin
û jiyan car din dizê:
Can dikeve têkoşinê
û gurr dibe agirê kurdariyê.
zarokê bênav!
Bila çira venemiriyabûya di çavên te yên reş-belek de,
li şûnê birijiyana herdu çavên min;
bila jiyana te nequrçiyabûya di destpêka biharê de,
li şûnê agir pêketa bedenên me hinan,
lê, çavreş o, "ba nayê li gor daxwaza dilên keştivanan;"
û wek ava çem roj û şev ji derbas dibin
û em jî di nav de,
rûreşiya me jî tev me,
lê çavên te ê me bigihînin hev
û bi ronahiya wan nîşanê tîyên ê pêş xwe bibînin.
Di ezmanê welêt de stêrken nû ê hilên,
da nehêlin şevreşiyê.
Erê, çavreşê min, erê!
Tu yek ji wan stêrkan î.

Ş.B.Soreklî

Dicle û Ferat

Gava di berbangê sibê de
ber bi çemên sipehî
Dicle û Ferat seyrên dikim
nale-nala wan e pismam
bi hezar kul û derdê giran
ji tev jan, ew xwînê digrin

Di naverojê da
dîsa diçim seyrana evîndarên xwe
av dikele, jan mezintir e
li roja ser xwe ra dinêrim
roj stuxwahr, şerm dike
ji alîkî va ez, ji yê din ew
ji xwe ra dihisînin pismam
û pirsan ji hev dikin

Ber êvarê
gava çûk haziriya çûna hêlînen xwe
û keriyên pêz li ber bilûra şivanan
ber bi maxelê xwe diçim pismam
çiyayên me dest bi kilaman dikin
axîn û qerîn û derdan disitrênin

Di şevê da diçim seyranê
ew jan û nalîn hê bilindtir
Dicle û Ferat hê zêdetir xwîn digirin
daristan jî bi van feryadan diçim
hawar ji her alî hildibe, hawar
di ezman da
heyv û stêrk tev stuxwahr in
di nezna xwe da bê deng
û li dorê dinêrim pismam
jîn xeyidî ye, jîn reben e
jîn bindest e wek Dicle Ferat

Derwêş M. FERHO

Şelî Nebûye Kanîka Li Berê Badayî

Şoreşvano!
Rêvîngo dil piir kovano!
Me hemya jana te zanî.
Kanê çewa ji bê xwedanî.
Mahîna te li rê rawista û veciniqî.
Cerkê avê,
Li germ û gura deşte peqî!
Gulle û fişek,
Di kela şerî de neteqî!
Şoreşvano!
Şeydayê torîna bisk û kezî badayî.
Li hemî tengavîya bêje.
Omêda mayî.
Şelî nebûye kanîka li berê badayî*
Lezê bike,
Karwanên mileta çûn û tu bi tenê mayî!
Bawer bike hêştta gul neçilmisîye,
Ya bi binê ve.
Ewrên barana xwe dan êk,
Hatine hêve û çûne wê ve.
Heval jî nerawestayê,
Yê bi lez e û dîsa yê bi rêv e.
Şoreşvano!
Heyho lawê xewna dirêja gişt şevê.
Hêştta em mîna şaney ne û
Neketina gêleşokan,
Derdê revê.
Neketine û qet narevîn.

Xelîl DIHOKÎ

* Demê nanek ji xwarina nokerê XANÊ lep zêrin kêrî bûyî, serê xwe çemanda û kefte gera xiyaretê û serekaniya (kanîka li bin berê badayî) ya ku digehişte nav kelê, nişanê leşkerê ŞAHÎ da, ewca dujminê se û ker û golik di nav da vekujin û kanî pirî xwîn û pisati kirin. Lewra neçar bûn ji kelê derKevin û şerî biken. Lê neşiyan xwe li ber hêzên mezîn û çekên giranêwan ragirin û piraniya xelkê şehid bûn. Kel jî kete destê dujminan. Dîrokê jî berperên reş bo xanî nivîstî û yê zêrin ji bo şoreşgêr û qarêmanan xemilandin.

Gotûbêja du "Helbestvanan"

Bavê min yê rehmêtî digot: "Lawo, tişt ji te dernakeve, were em te bikine helbestvan", ez qayil nedibûm. Niha min biryar da-ye, daxwaza bavê xwe bînime çih.

- Heyran, were vê yekê neke, tu dê di nava xelqê de bibî sosret. Hetanî niha te nedinivîsî, xelq ne başiya te xeber dida, ne ji xirabîya te. Îcar tu xirab binivîsî, di nava gel de tê bibî. oyin.

- Çima ez ji kê kêmîr im? Xelqê ku ne reng-rû pê ve heyê, lê dinivîse. Hela kurê Mîndo, xudê kirî bejin jî pê ve tune, êdî çend pirtûk dane weşandin.

- Canim, karê te bi xelqê neketiye. Te qe hetanî niha nivîsiye?

- Welle, ev çar roj e min dest pê kiriyê, çar xet tenê nivîsiye, li ser dixebitim, şîmşat dikim.

- Ê, ku wisan e, tu ne helbestvan î û nabî helbestvan! Roj heyê ez du poeman dinivîsim, lê nikarim bidime çapkirin.

- Pî, Xudê bi te re biyo, wekî heqas dinivîsî, bîne çend liba deynî bide min, ezê yê xwe jî, yê te jî bidime çapkirinê. Yê çap dike, kurê birê xwişka bûka kurmetê xalê min e.

- Ê, Xudê kirî tu herfê kurdî jî bi pakî nizanî, ne dibêjin, ku tu nivê herfan nizanî, tê çawa binivîsî, hela deynê min jî bidî?

- Ê.... çima gelê me, ku heqas dur-cewahir, sitiran, gotinên pêşiya, beyt-serhatî sêwirandine, wan herf zanibûn?

- Erê, tu hela ji kerema xwe wê çarxeta xwe bixwîne ez bibînim!

Mişk ji qulê derket, unda bû,

Min gêzî hilda û da dû,

Lê ew îdî unda bûbû,

Ax, Kurdistanana min kuda çû?

- Welle, te ev helbesta delal dizîye, ne ya te ye. Ku ev ya te ye, de bêje gotina "mîna bû" tê çî manê, fikra wê çî ye?

- Ê, wekî tu gotina "mîna bû" nizanî çiyê (hemî ew jî nizane), îdî ez bi te re çî xeber dim!

- Erê... tu kerem ke, fikra helbesta te çî ye?

- Nexwe, "mişk ji qulê derket", tê wê manê, ku pêşketin heyê, li çiyê xwe nasekine. Ku dibêje "mîna bû", mana wî, cedandin, têkoşin heyê. "Kurdistan" jî, de tu zanî, lazim e, îdî bûye mode, bîyê wê jî nabe.

- Welle, pirtûka te wê mînanî pirtûka bi sernivîsara "Tiberk" be, ku Unisê Ebûzê nivîsiye.

- Çawa, ew pirtûk kengê derketiye, li ku difroşin, bahê wê çî-qas e?

- Welle, ew li hiç çîya nehatiye firotan, bahê wê jî 7 qurûş e. Min ji xwe re yek peyda kiriyê. Lê ku bihata firotan, min qet 7 qurûş jî nedidayê, nedikirî.

-Bi rastî, ku ew pirtûk e'liwatî ye, bastir e, ku ne hatiye firotan. Xelq gune ye, bira wê pirtûkê nexwîne, elîwatîyên helbestvanê me yê nezan pê nehese. Lê eger min yek peyda bikira, min ê hetanî 50 kaxet bidayê, bikirîya. Tê kîvşê, xwediyê pirtûkê hemû pirtûk kirîne, ku nekeve destê xelqê, xelq elîwatîyên wî pê nehese. Tenê di wê hêlê de wî aqilani kiriyê.

- Kuro, tu xwe dîn nebûyî. Çî teran e, ku tu 50 kaxetî bidî wê pirtûka pûç û vala?

-Na welle, ez ê wê pirtûkê bikirim û jî xwediyê wê re bîjim: "Ez pirtûka te bi 100 kaxetî difroşim. Eger tû 100 kaxetî binî, bîne, eger na, ezê şikayet bikim, wê te bigrin!"

Xwediyê pirtûkê jî, ku çend hezar kaxet bona wê pirtûkê jî hukumetê sitendîye, we bixwaze wê pirtûkê jî destê min derxe, wê jî tîrsa ji min bikire, ku nekeve destê hiç kesî.

Demek, him ewê bi karê keve, him ez, him jî gel.

Têmûrê Xelîl MÛRADOV

DOZA KURDISTAN

Zinar SILOPÎ

BÖLÜM • 32 •

Otuzbirinci Bölüm Sayı 72; Sayfa 10'da
Cevaben dedik ki, emperyalist devletler kendi çıkarlarından başka bir şey düşünmedikleri halde, Sovyetler, Kürdistan'ın küçük bir kısmında kolaylıkla Mehabat Cumhuriyeti kurulmasına yardım ettiği meydana dururken, bu iyiliği takdir etmemek ve onaylamamak Kürt milletinin çıkarlarının tersine olur ki, bu hıyanet derecesinde bir fenalıktır.

Barzani'nin Kahramanlıkları

Kürt milli mücadele tarihinde bu çok kıymetli bahse başlamadan evvel, dünya milletleri arasında, milletin yüzünü ağartan, başını yükselten, fiziksel ve ruhsal yeteneklerinin dünyaca tanınmasına imkan veren ve mücadeledeki başarıları ile, hakikaten siyasi ve askeri de-haya sahip olduğunu ispat eden, çok büyük kelimesi ile ifade edilemeyecek kahramanlıklar yaratan milletin büyük yaradılışlı evladı Mustafa Barzani'nin yüksek huzurunda saygı ve huşu ile eğilerek, kendisini selamlar ve milletler tarihinde tanınmış büyük kahramanlar derecesine yükselmiş, varlığı ile 15 milyon Kürt milletin vucudu ile iftihar etmekte haklı olduğunu açıklar ve onaylarım.

Mustafa Barzani daha küçük yaşta iken, tavır ve hareketinden harikulade yaradılıştaki olduğunu anlamışlardı. Barzan cemaati kendisine büyük bir muhabbetle bağlılık gösteriyordu. O, daha küçük yaşta iken, bir tarafatan eğitim görüyor, diğer taraftan kabına sığmayan canlılığını, verdiği heyecanı Barzan dağlarında ayı, domuz vs. hayvanat avı ile meşgul olarak teskin ediyordu. Barzan bölgesi etrafındaki aşiretler, mahalli nüfuz rekabeti ile Barzani'nin büyük kardeşi Şeyh Ahmet'in günden güne artan nüfuzunu çekemiyorlardı. Bunlardan Lolan Şeyhi Reşit, bazı uydurmalarla yalanlar icad ederek Şeyh Ahmet aleyhine kutsal savaş ilan etmişti. (Cihadı Mukaddes) Barzanilerle aralarında geçen çatışmalarda Mustafa Barzani, Lolan Şeyhini ve diğer düşman aşiretlerini birer birer yendi. Barzan dağlarının karanlıklerinde bir yıldız gibi parlayan Barzani'nin başarılarından ürken Irak hükümeti askeri kuvveti ile açıkca Barzani aleyhinde olan aşiretlere yardım ediyordu.

1931 senesinde Barzani daha 27 yaşında iken, Irak askerleri ile yapılmaya başlayan çarpışmalar, bütün şiddetiyle 1932-33 seneleri zarfında devam etmekte olduğundan, Irak ordusuna yardım etmekte olan İngiliz uçaklarının gittikçe şiddeti artan bombardımlarının verdiği zararlardan, halkını korumak için bir kısım Barzanilerle Şeyh Ahmed, 1934 senesi ilkbaharında Türkiye'ye iltica etti. Türklerden iyi bir kabul görmedi, hatta adamlarından bazılarını idam bile ettiler*.

Bundan dolayı Şeyh Ahmet, tekrar Irak'a dönmek istediğinden İngiliz komutanı Viyolt ile yaptığı ittifakta Barzan aşiretinin yerlerine dönmeleri ve hiç kimse tarafından sıkıştırılmaları şartı, İngiliz komutanı tarafından kabul edildiğinden Barzaniler yerlerine geri döndüler. Yanlız Şeyh Ahmet ve ailesi tümü Barzan bölgesinden uzaklaştırılarak Irak'ta

□ "1944 yılında Mustafa Barzani'nin onayıyla Irak hükümeti adına Macit Mustafa ile şu aşağıdaki şartlar üzerinde anlaşma yapıldı:

- 1- Kürdistan'ın Kerkük, Süleymaniye, Erbil, Dıhok ve Hanikin şehirlerinin birleştirilmesi;
- 2- Bakanlar kuruluna Kürdistan'ın bayındırlığından sorumlu Kürdistan Bakanı adı ile bir kürdün atanması;
- 3- Her bakanlığa bir Kürt bakan yardımcısının atanması;
- 4- Milli eğitim, iktisat ve bayındırlık işlerinde Kürdistan'ın bağımsızlığı..."

1932 ayaklanmasının lideri Şeyh Ahmet Barzani

(Doza Kürdistan S. 180)

ın Güneyine nakledildiler. Bir kaç sene sonra Süleymaniye de oturmalarına izin verildi. On sene devam eden bu sürgün hayatında Mustafa Barzani bir çok şeyler öğrenmişti. Süleymaniye kasabası, Güney Kürdistan'ın milli düşüncelerini bütün harareti ile temsil eden siyasi bir Kürt merkezidir. Bir zamanlar, ne İranlılara ve ne de Osmanlılara boyun eğmeyen Baban sülalesinin hükümet merkezi olması itibarı ile milli düşüncelere sahip aydınlar ve şairler daima burada kendilerini hissettirmektedirler. Molla Mustafa gerek bunlarla ve gerekse mevcut Hiva örgütü üyeleri ile ilişkilerden yararlanarak yaradılışında mevcut milli bilinci tamamıyla geliştirmiş, harareti bir Kürt milleteveri olmuştur.

Molla Mustafa Barzani Irak hükümetinin gasp ettiği Güney Kürdistan'ın milli haklarını geri alabilecek yeterli derecede cesaret ve yeteneği kendinde görüyordu. 1944 senesinde Süleymaniye'deki sürgün yerinden kaçarak, aşiret fertleri arasına geçen Molla Mustafa, etrafına topladığı aşiretlerle, hükümet aleyhine ayaklanarak, Kürt milli haklarının Kürdistan'da uygulanmasını dava ediyordu. Irak hükümetinin ayaklanmayı bastırmak için üzerine gönderdiği kuvveti mağlup etti. İkinci Dünya Savaşı'nın kızgın zamanına tesadüf eden bu hadise, Türklerin hala Almanlara katılmasında şüpheli bulunan İngilizler, icabında Türklere karşı Kürtlerden istifade etmeyi düşündüğünden, ihtiyaten Kürtleri incitmeyerek bu ayaklanma işini hoşlukla kapatmak istedi. Irak hükümeti aslen Kürt olan bakanlardan Macit Mustafa'yı, Barzani ile anlaşmak üzere yanına gönderdi. Molla Mustafa'yı destekleyen Hiva cemiyetinin katılması ile, Macit Mustafa ile yapılan görüşmelere İzzet Abdulaziz, Serdar Aziz, Seyit Abdullah Serheng, Emin Revanduzi temsilci tayin edildiler. Bu zevat Molla Mustafa'nın onayı ile hükümetin

temsilcisi olan Macit Mustafa ile bu aşağıdaki konular üzerinde anlaşılabilir.

- 1- Kürdistan'ın Kerkük, Süleymaniye, Erbil, Dıhok, Hanikin şehirlerinin birleştirilmesi;
- 2- Bakanlar Kuruluna Kürdistan'ın bayındırlığından sorumlu Kürdistan Bakanı adı ile bir Kürdün atanması;
- 3- Her bakanlığa bir Kürt bakan yardımcısının tayini;
- 4- Milli eğitim, iktisat, bayındırlık işlerinde Kürdistan'ın bağımsızlığı.

İngilizlerin de onayladığı bu şartlar, Irak devleti tarafından kabul edildiğinden, Macit Mustafa ile Molla Mustafa ve destekleyicisi olan Hiva cemiyeti ile yapılan anlaşma esasına dayanarak Kürdistan'ın hükümetle ilişkisini temin için, Emin Revanduzi, İzzet Abdulaziz; Pele, Mustafa Hoşnav; Barzan, Mir Hac; Akra, Mehemed Ali; Ümmadiye, Seyit Aziz Abdullah; Mergesor ve Bradost, Fuat Arif ise, Piştar bölgelerine tayin edildiler.

Irak hükümeti temsilcisi Macit Mustafa, bu siyaseti ile görünürde Kürtlere bir hak tanımış gibi ise de, gerçekte Kürdistan'da istenen huzur ve sükunun devamını temin etti. Hükümet reisi Nuri Sait bir söylevinde yapılan ittifakın kabulünü ilan ettiğinden Barzani bizzat Bağdat'a geldi ve Şeyh Ahmet ve beraberinde sürgünde bulunanların yerlerine dönmelerine izin verdiler. Bir müddet sonra Nuri Sait istifa ettiğinden yerine getirilen Hamdi Paçacı yapılan ittifakı red ve Kürtlere verilmesi kararlaştırılan milli hakları itiraftan geri adım attı. Bitmek üzere olan 2. Dünya Savaşı'nın Almanların yenilgisi ile sonuçlanacağı kesin olarak anlaşıldıktan sonra, Türklere Almanlar aleyhine harbe girdiklerinden, artık İngilizler Irak hükümetinin Kürtleri tazyik etmesinde bir mahzur görmediği gibi, uçaklarla da Irak hükümetine yardım edeceklerine söz verdiler. Irak hükümeti Kürdistan'daki askeri güçlerini takviye ediyor, Barzanilere hücum için bahane arıyordu. Mergesor'a alış veriş için gelmiş olan Barzani'nin dost ve müttefiki Ulu Bey ile polisler arasında çıkan bir olay esnasında Ulu Bey öldürüldü. Ulu Bey'in adamları intikam almak için polislere hücum etmek istiyorlar ise de, Barzani bunları engelleyerek meseleyi barışçıl çözmek üzere iken, Bağdat hükümeti bu olayı bahane ederek Barzani bölgesine 30 bin piyade, 12 bin kişilik bir polis kuvveti ile hücum etti. Barzaniler kendi bölgelerini kahramanca savundular. Irak askerleri ve bunlara yardım eden İngiliz Genarali Wilson'un kumandası altındaki İngiliz Hava Kuvvetleri Kürt köylerini şiddetle bombardıman ederek büyük zararlar vermekte idiler. Taarruz hareketinin icrasında hazır bulunan İçişleri Bakanı Mustafa Ömer, aşiret reislerini hükümet

tarafına çekmek için büyük miktarda para sarf etmekte olduğundan, maalesef Mahmut Zibari ağa da, içinde olduğu halde bazı aşiret reisleri bu işe katıldılar. Önemli bir kuvvete sahip olan Mahmut ağanın Irak tarafına geçerek, Barzanilerle savaşması durumunda büyük değişiklik yaptı. Bu nedenle Erbil şehrine 20 km. kadar yaklaşmış olan İngiliz Hava Kuvvetleri'nin şiddetli bombardımanına uğradıklarında geri çekilmeye mecbur oldular.

Barzanilerin Mehabat Kürt Cumhuriyeti'ne iltihak edemeleri için, İngilizler, İran'a gidecek yolları şiddetle bombardıman ediyorlardı. Her tarafatan sıkıştırılan Ahmet ve kardeşi Molla Mustafa beraberlerinde bulunan 3 bin silahlı ve 15 bine yakın sivil halk ile beraber Mehabat Cumhuriyeti'ne geçmeyi başardılar.

*Şeyh Ahmet'in büyük kardeşi Şeyh Abdulselam da, Türklerin Musul Valisi aslen bir Kürt olan Süleyman Nazif tarafından idam edilmişti. Süleyman Nazif, meşhur Osmanlı yazarlarından. Turancılığa karşı Osmanlılık ideali savunulardan. Bu neslin yazarları ve bundan evvelkiler, başta Namık Kemal olmak üzere hep Osmanlılığın savunucusu idiler. Süleyman Nazif de, hilafet ve Osmanlılık camiası içinde binbir türlü zulüm ve haksızlığa uğrayan milletini aklına getirmemişti. Kendisi aslen Siverek'in Bucak nahiyesindeki Bahçe köyünden, Diyarbakır'da oturan tarihçi Sait Paşa'nın oğludur. Her ne kadar Osmanlı camiası içinde milliyet cereyanlarına karşı idiyse de, Jin Gazetesi'nin 20 Ekim tarihli ve 28 numaralı nüshasında naklen yayınlanan makelesi ile İzmir milletvekili Seyit beyin Millet Meclisi'nde söylediği "İzmir Kürdistan değil" sözüne karşı "İzmir Kürdistan değilse ya, Kürdistan nedir?" diye verdiği cevapla Kürdistan'ın Türklerin eline düşmeden evvel, ekonomik ve sosyal durumunun şimdiki kadar çok daha iyi olduğunu bildiren yazısı ile bilinci dışında Kürtlerin elemelerine tercüman olmuştur.

Devam Edecek

AET ve Sol

Kurdistan Press'in son sayılarında Birleşik Avrupa (EG) ile ilgili çeşitli görüşleri sürülüyor. Bu konuyu tartışmanın yararı inkar edilemez.

AET'nin amaç ve ilkerini, kimlerin böylesi bir örgütlülüğe ihtiyaç duyduğunu ve hangi sınıfların çıkarlarını temsil ettiğini ortaya çıkarırsak, sürdürülen bu tartışma daha da yararlı olacaktır. Ortaya çıkacak verilerle birlikte AET'nin Birleşik Avrupa Sermayesinin ilk organizasyonundan başka bir şey olmadığını görülecektir.

AET'nin temel ilkerlerini şöyle sıralayabiliriz:
1-Avrupa'daki endüstriyi aynı standartlara ulaştırmak. Tüm para ve finansmanları AET'nin danışma örgütünün merkezinde birleştirmek.

2-Tüm sanayi komplekslerini merkezi olarak birleştirmek, vergileri ortak tesbit etmek, AET'nin sınırları içinde serbest yatırım ve ticaret yapmak, gümrük sınırlarını kaldırmak.
3-Birlikte bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapmak, ortak sigorta merkezi oluşturmak, ABD ve Japonya'ya karşı rekabet etmek.

Eğer sermayenin temsilcileri ile politik partileri yukarıdaki amaçlar uğruna yalnız kendileri mücadele etmiş olsalar sorunu farklı bir boyutta tartışabiliydik. Maalesef yukarıdaki amaçlar uğruna var güçleriyle çalışan bir çok "komünist, sosyalist, ilerici" partinin olması, bu oluşumun boyutunu çok daha genişletiyor. AET'ye kendi ülkelerinin üye olmasına itiraz etmeyen, Fransa, İngiltere komünist partileri, TBKP, Avrupa sosyalist partilerinin çoğu, sosyaldemokrat partiler, emperyalist tekeli sermaye partileri ile burjuva partilerinin büyük çoğunluğu, İsveç, Danimarka ve Finlandiya tekel imparatorluğunun temel istemleri, İskandinavya sosyaldemokrat partilerinin istemleri olarak da ortaya çıkmakta. "Birleşik bir İskandinavya Bloku oluşturulduktan sonra, AET'ye katılmak" düşüncesi bu anlayışın ürünüdür.

C. Şero'nun Kurdistan Press'in 64. sayısında dile getirdiği görüşlere katılmamak mümkün değil. Adı geçen yazıda belirtilen "Avrupa Tolulugu sermayeden yanadır" tesbiti doğru olmasına rağmen, kanımca eksiktir. Bu eksikliği ifade edersek, AET olgusunu daha netleştirmiş oluruz. Yukarıda sıraladığımız 'kutsal' amaçlar için oluşturulan AET ile ilgili şu soruları sordüğümüzde, hangi sınıfların çıkarlarını korumak için AET'nin varolduğu ortaya çıkmaktadır.

AET'nin birleştirip, geliştirmeyi amaç edindiği endüstri, para, finansman, sanayi kompleksleri, bilimsel çalışma ve araştırma merkezleri hangi sınıfın elindedir? Serbest yatırım ile ticaret hangi sınıf ve katmanların özlem ve ekonomik faaliyetleridir? Bu soruların cevaplarını günümüzün burjuva iktisatçıları bile şöyle cevaplandırmaktadırlar: Bunların tümü tekeli sermaye ağırlıklı 'kutsal' burjuva sınıfının ürünüdür. Kendisini AET ile ifade eden bu örgütlenmenin temel hedef ve amaçlarını belirttikten sonra, AET'nin niteliğini şöyle açıklayabiliriz. Merkezileşmeye doğru yönelmiş Avrupa'nın emperyalist tekelci sermayesi pazar sorununu çözmek için diğer emperyalist bloklara karşı yeni bir emperyalist blok olarak dünya sahnesine çıkarak, yalnız sermayenin ihtiyaçlarına göre şekillenen, sermayenin birleşik Avrupa'sının merkezi organizasyonudur.

Emperyalist-kapitalist sistemin temel gelişim mantığı ile çözümleyip, izlemeden, sömürgecilik ve bloklaşma politikalarındaki değişimleri inceleyip, açıklamadan, bunlara karşı verilecek mücadelelerin başıya ulaşması güçtür. O halde kapitalist-emperyalist sistem içinde öze ilişkin olmayan değişimleri sistemin temel bunalımına rağmen, son yıllarda içine düştüğü krizden dolayı Avrupa emperyalist çevresinin "uluslarüstü" yeni bir organizasyonun doğuşu, birleşik banka ve endüstrinin yaygınlaşmasına hizmet edecek biçimde, devletlerin siyasal rolleri de firmaların yararına yeni düzenlemelere uğrayacaktır. Emperyalist sistemin yapısından kaynaklanan bu gelişme ekseninde kapitalistler arası rakabet daha çok kızışacak. Birleşik devletler imparatorluğunun yanı sıra başında oluşan emperyalist birleşik Avrupa devletleri imparatorluğu özlemi, 2. Dünya Savaşı sonrası yenilgiden dolayı sömürge pazarlarının 2/3 ABD ve İngiltere'ye kaptırılan Japonya ile Avrupa emperyalist kesimleri, kabullendikleri bu statükonun reddi temelinde dünya pazarlarının lehlerine olacak biçimlerde yeniden bölüşmeye uğraşmaktalar. Bu çekişme ile bloklaşmanın dünyadaki gerilimi arttıracağı da muhtemeldir.

Kapitalist-emperyalist sistemde ortaya çıkan bu kutuplaşmaya paralel olarak "sol" ile "komünist" partilerde de hızlı liberalleşme eğilimi gözlenmektedir. Tekellerin sömür-

gelerden elde ettikleri kârın bir parçasını kendi işçi sınıflarına aktararak nisbi olarak yaşam standartlarını yükseltmeleri, tekellerin sömürücü yüzünü gizlemeyi başarmakta. Kendi-ne özgü propaganda araçlarıyla ideolojik hegemonyasını pekiştiren burjuvazi, sol ile komünist partileri kitlelerden yalıtılmada epey başarılı olmaktadır. Bu yalıtılmışlığı aşmaya çalışan komünist ve sol partiler, genel anlamda sistem alternatif, -sosyalist bir toplum biçimine- kitleleri yönlendirme yerine, sistem içinde reformlarla "refah devletinin" güçlenmesini hedefleyen partilerle dönmektedirler. "İktidarın fethi" bunlar için artık ütopyadır. Burjuva parlamentosunda yer almak, devlet mekanizmasını reformlarla değiştirmek artık bunların temel politikasıdır.

Sınıfsal uzlaşma programları ile emperyalist tekelci sermayenin içine düştüğü krizden kurtulmak için artırmaya çalıştığı "devletlerin" baskıcı yanına karşı bu partiler kitlelerin sessiz kalmaları ve uyuşmalarının odağı olmaktadır. (Fransa, İtalya, İspanya, Türkiye KP) sömürünün, baskının terörün anası olan tekelci-burjuva kesimlerinin temel karakteri olan egemenlik talepleri acaba değişti mi? Bunların gerçekten burjuva demokrasisi ile ilgili bile olsa özgürlükleri geliştirme talepleri var mı? Tekellerin egemen olduğu Avrupa'nın ekonomik sisteminde var olan "demokrasilerin" asıl işlevleri çoğunluğun haklarını sınırlamak, azınlıktaki tekelci kesimlerin sömürü sistemlerini -kararını daha fazla kar temelinde koruma aracıdır. Proletaryanın çıkarına böyle bir sistemle ulaşmak, bütünleşmeyi hedeflemek zaten liberalizmin politikalarıyla da çalışmaktadır. AET olgusuna omuz veren bu "sol ve komünist" kesimlerin gelecekte daha fazla sağa kayarak, devrimci mücadele alanından uzaklaşarak düzenin tutucu partilerine dönüşmeleri uzak bir ihtimal değil.

Kuzey Kürdistan devrimini yakından ilgilendiren bu gelişmenin bir yanı sıra, yeni oluşturulmaya çalışılan TBKP'nin bu alanda yer almasıdır. Türkiye'nin sömürgeci rejimine karşı verilen mücadelenin devrimci-demokratik talepler öndeki yabancı egemenlik zincirinin temel halkası olan Türkiye kapitalist sömürgeci sistemi, AET ile birleşmeye yönelmiştir. TBKP liderlerinin AET güçlerini arklarına alarak Türkiye gemen güçlerini rejime muhalif olmadıklarına dair iknaya çalışmaları çok hızlı bir biçimde sürerken, yıllardan beri özlemini çektikleri sınıf mücadelelerinin toplumun motoru olmaktan çıktığı

yolundaki düşüncelerini, günümüzde "barışı koruma" adıyla rahatça ortaya sunabilmekteler. "İleri demokrasi, ulusal hükümet, kapitalist olmayan yol" tezleri ile günümüze kadar sürdürdükleri perspektiflerini böyle bir stratejik düzeye getirmeleri ile TBKP'nin sosyalist saflarda görülmesi yerine, Türkiye'de var olan rejimin sınırları içinde oluşabilen burjuva-reformist partilerden biri haline geldiğini diyebiliriz. Bu tepit bizim subjektif niyetimiz değildir. TBKP liderlerinin en yetkilileri stratejilerini şöyle ifade etmekte: "Barış ve demokrasi stratejisi bir devrim stratejisi değil, REFORM stratejisidir... böylesi reformları en ardıcıl şekilde gerçekleştirebilecek bir hükümet, Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin de katılabileceği geniş bir koalisyona hükümeti olurdu."*

Rejimin özüne, devletin karakterine, emperyalizm ile bütünleşmiş kapitalist ekonomik sisteme muhalif olmayan, "yasal" bir "komünist" parti. Devrim ve sosyalizm ile yakından uzaktan ilişkisi olmayan bir reformist parti. Böyle bir partinin Türkiye ve Kürdistan'da yerine getireceği fonksiyonlar ne olabilir? Kitlelerin yükselmeye başlayan rejime karşı tepkilerini "komünizm" lafazanlığıyla rejimin sınırları içinde tutma, demokrasi taleplerini burjuva demokrasisi sınırları içine hapsederek, rejim için tehlikeli olmalarını önlemek. İşçi sınıfı ile emekçi kitlelerin kendi eylemleri ile, kendi güçleri ile oluşturacakları devrimci demokratik iktidar biçimlerini sınıfsal mücadelenin gündeminden çıkaracaktır.

Kürdistan tarihi bu tür "sosyalist, ilerici" hükümetlerin işledikleri suçların örnekleri ile doludur. 1974'te Irak rejimi yenemediği Kürt hareketini böyle bir "sosyalist" hükümetle yenmeyi başardığı ve İKP'nin olay karşısındaki tavır yakından biliniyor...

TBKP'nin "sosyalizmin" kazanımı için ortak hükümet kuracağı kesimler Kürdistan gerçekliği ile ilgili BAAS Partisi'nden daha demokrat olduklarını hiç kimse iddia edemez...

Türkiye sosyalist hareketi, marksizmi revize eden böylesi hareketlerin ideolojik teşhirini sağlayamazsa, Türkiye devrimi ile beraber Kürdistan Kurtuluş hareketi önünde de ciddi engeller oluşturabilirler.

B. WELATEVİN

★ Mehmet Karaca TKP Gn. Skr. Yrd., Osman Sakalsız TİP Gn. Skr. Yrd. Dünyaya Bakış Sayı 6.

Sizleri unutmadık

Türkiye'de ideolojik bunalım yaşanmaktadır.

Herşeyden önce düşünce özgürlüğü kalmamıştır. Düşündüğünü özgürce yazabilme özgürlüğü kalmamıştır. Düşünce özgürlüğü temelinde örgütlenme özgürlüğü kalmamıştır. Gençlik bilgiye susamıştır, okumaya susamıştır. Üniversiteli, özerk bilimsel araştırmaya susamıştır. Gençlik bugün gerçek kimlik arayışı içindedir. Halkın üzerine çöken korku tortuları daha yoğun uygulamalar ile pekiştirilmek istenmektedir. Türkiye'de yazdıklarından dolayı yüzlerce yıl hapis cezasına çarptırılmış, düşündüklerinden dolayı işkenceye uğramış, pislik, evet insan pisliği yedirilmiş insanlar yaşamaktadır. Mussolini'nin onursuz ölümünün üzerinden tam kırkbeş yıl geçtiği halde Türkiye'de halk halen faşist Mussolini yasaları ile yönetilmektedir. Türkiye'de kitaplar yakılmaktadır. Lise müdürleri tarafından öğrenciler komünist ihbarlarına maruz kalmakta. Basınımda bu müdürlerin yetkili merciler tarafından kutlandıkları haberi manşetlerdedir. Türkiye'de işkenceler artık DAL adı altında faaliyet gösteren emniyet birimleri tarafından aşkar yapılmakta olup, iktidar partisine bağlı bir milletvekili bayan (Avrupa'da da işkence yapılıyor yalnız Avrupalı iz bırakmıyor, bizimkiler ise iz bırakıyor) gibi talihsiz ve işkencenin aleni yapıldığına dair sözler sarfedebilmektedir.

Kürdistan'da halk, askeri birlikleri artık yaşamlarının bir parçası olarak görmekte, günlük ticaretlerini dahi bu birliklere yönelik yapmaktadır. Nüfus yoğunluğu bakımından ele alınacak olursa askeri birlikler, Türkiye Kürdistanı halkının nüfus yoğunluğuna ulaşmış düzeydedir. Çarşıya çıktığımız zaman artık sivil halktan çok asker görebilmeniz mümkün. Tabii ki sivil halk arasında do-laşan istihbarat mensuplarını saymıyoruz. Peki Türkiye'de yargı organları ne yapıyor diye sorarsanız onların mevcut düzene gayet sadık olduklarını, Merkez Bankası'nı seksen milyar Türk Lirası dolandıran Kemal Horzum ve benzeri kişilere, iktidar çevrelerinde basında yer alan demecileri doğrultusunda beraat kararı vermekle meşguller. Çifte standart uygulayan mahkemeler ise, sağcı faşist gruplara ayrı, solcu gruplara ayrı maddeler uygulamaktadır. Bundan da şu sonuç çıkıyor ki, Türkiye'de yargı güvencesi, yargı özgürlüğü kalmamıştır. Amerikan emperyalizminin yönlendirdiği Türk ekonomisi ve Türk siyaseti, Kürt Enstitüsü ile Amerikan Senatosu'nun ortak düzenlediği raporda Kürt halkının dilini konuşmakta serbest bırakılması gerektiği yazılıyor. Daha sonra Kürt tasarısı kongrede savunuluyor ve PKK'nin bir terör örgütü olmadığı, düzenledikleri dünya terör örgütleri raporunda belirtiliyor. Peki ardından neler oluyor; ardından New port'ta muhtemel bir balıkçı balıkçısı destesinde ayaklanan Kürtler karşı NATO kuvvetlerince tatbikatlar yapılıyor. Ne diyebilirim ki...

Ve sizler topraklarından sökülüş ağaçlar, beyninizin ve yüreğinizin halkınızla sevdiklerinizle ve yurt sevgisi ile yanıp tutuşan bedenleri, özgürlükler, demokrasiler ve insan haklarının beşiğinde yaşatılan sizler. Sizleri, unutmadık. Sizleri bize unutturamayacaklar. Darağacında sallanan körpe vücutları unutmadık. tek başına hücrelerde bitki misali yaşatılan da unutmadık. Vuruşup ölenleri hiç unutmadık. Bu faşist düzende bize yaşatılanlar belleklerimizden yeryüzüne saçılacağı gün emekçi halkımızla elele omuz omuza yürüyeceğimiz mutlu insanlar ülkesine doğru.

Faşist darbeler, faşist uygulamalar, faşist yasalar... Ama yine ayakta duruyoruz. Halkımız gerçek bağımsızlığına kavuşana kadar da yürüyeceğiz.

Mardin Mezopotamyalı

KURDISTAN PRESS
rojnama hefteyi / haftalık gazete

Kurdi - Tirkî Kürtçe - Türkçe
Rojname Hefteyi • Haftalık Gazete
Hejmar - Sayı; 73 (19) • Hefte 20
18 Gulan • Mayıs 1989

Berpirsiyarê Giştî
Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpirsiyarê Aliğir
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: [46] 8-29 83 32
Telefax; 131 42 ANK S
Telefax; 08-29 50 56
Bankgiri; 343-5559
Postgiro; 2 65 33-0
Çapxane • Baskı; Tidnings Tryckarna på Åland AB

□ Nivisarên ku tên şandin li xwediyên venagerin yan venagerin
□ Gönderilen yazılar iade edilmez
□ Redaksiyon dikare nivisarên ku ji rûpelên xwendevanên û Serbest Kursî re tên şandin, li gor düzêna rûpelan, kurtirt bike.
□ Serbest Kürsü ve Okuyucu Sayfası için gelen yazılar, özüne dokunulmadan sayfa düzenine göre redaksiyon tarafından kısaltılabilir
□ Eger xwediyên nivisarên kurdî tişteki taybetî nebêjin, redaksiyon dikare, li gor standardên zimanê kurdi, guhertinên pewîst çêke

KURDISTAN PRESS
rojnama hefteyi / haftalık gazete

Kurdisk Turkish
Veckotidning
Nummer; 73 (19) • Vecka 20
18 Maj • Gulan 1989

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332

Postadress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besöksadress; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf: [46] 8 - 29 83 32
Telefax; 131 42 ANK S
Telefax; 08 - 29 50 56
Bankgiri; 343 - 5559
Postgiro; 2 65 33 - 0
Tryckeri; Tidnings Tryckarna på Åland AB

ABONE

3 Mehî • 3 Aylık 6 Mehî • 6 Aylık Salek • Yıllık
48 SEK-24 DM 96 SEK-48 DM 208 SEK-104 DM

Tarih / Dîrok.....

NAV / PAŞNAV
İSİM / SOYİSİM

NAVNIŞAN
ADRES

WELAT / ÜLKE

Hûn dikarin heqê aboneti li ser hesaba GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm razinê û sîretek jê ji Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

Abone ücretini GILALA AB PG; 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

LI ÇÎNÊ: Protestoya Xwendevanan!

Li Piştî Çiyayê Qaf Li çînê Çi Dibe?

Dinya bi Çînê mijul e. Ajans û rojnamên dinê li Çînê kom bûne. Ji şoreşê vir de Çîn carek din bala dinê dikşîne. Bi nifusa xwe ya ser milyarek, pêlên daxwestina demokrasî û reformên ekonomik, Çiyayê Qafê ji bin de dihejîne. Çîn piştê Mao vir de weka niha tu caran deriyên xwe hewqas vekirî nehiştibû. Her tişt li ber çavên dinê dibe, perda veşartinê ji ser rûyê Çînê hatiye rakirin...

Her tişt bi protestokirina xwendevanan (telean) destpêkir. Bi sedhezaran xwendevan rewşa aborî û siyasî anîn ziman û li dijî rewşa îro dengên xwe bilind kirin. Meydana Aşitîyê ya bi navûdeng ji aliyê xwendevanan hat îşxal kirin. Bi sedan xwendevan dest bi greva birçîbûnê kirin, bi sedhezaran kes berê xwe dan Pekinê û bala hikumetê kişandin.

Mesele çî ye?

Çawa tê zanîn Çîn heta niha pîrr tiştên xwe yê hundirê hal nekiriye. Sal bi sal barê ekonomik û sosyal, barê politik û rewşa azadî giran bûye. Ev tişt hatiye derecekî û teqîya ye. Êdî gelê Çînê bi qedera xwe neraziye û dixwaze Çînê ji nû ve ava bike. Lê wusa xwiya ku Partiya Komunist û serekên wê ji bo vê tiştê nehazirin û naxwazin vê gorandinê binin çih. Lewra di nav Partiyê de du bendikî mezin heye. Fikrên kevî û nû li hember hev sekinîne...

Tesîra Perestoroyka..

Bê guman ev buyeren ku li Çînê dibin, netica Perestoroyka Gorbaçov e. Çîn wê di bin tesîra Sovyetê de bima û ma jî. Herçiqas bi salen e ku navbera herdu welatan xirabe jî, lê bingeha sisteman yek e.

Gelê Çînê bi çavê mezî û vekirî li perestoroyka mêze dîke û dixwaze sistema Gorbaçov bîne welatê xwe. Lê wusa xwiya ku di nav Partiya Komunist a Çînê de kesên wek Gorbaçov bi quwet û qudrêt tune. Çawa tê gotin ji niha ve Partiya Komunist ji kesên ku dixwazin hinek reforma çêkin hatiye paqij kirin. Ev tişt berê Çînê dide newal û zinaran. Bo ku daxwestina demokrasî û ekonomiyê ne tenê daxwaza çend sed hezar xwendevan e, di eynî wextê de daxwaziya pîrraniya gelê Çînê ye jî. Îro ji her gurup û ji her alî ve xelq piştigiriya telean dîke.

Lê dîroke nîşan dide ku tu tişt, tu quwet bi gel nikare. Xasma gelek

weka Çînê ku xwediyê mîrasa Şoreşê mezî e û damxa xwe avetiye dilê dîrokê... Lê dîsa pîrr caran dîrok şahidê kor bûnê û şaşiyê jî. Hinek lîder naxwazin vê rastiyê bibînin û pîrr caran xwîn dirjînin. Bê guman lîderên waha, lîderên ku heta niha goh nedane gel hertim di nav xwîna xwe de xeniqîne. Wusa xwiya ku lîderên Çînê vê rastiyê dibînin. Bo ku heta niha dest bi zordestiyê nekirine û dixwazin bi awakî baş ji navê tevliheviyê derkevin. Lê dîsa jî kifş nabe. Mesele maye li ser quwet û iqtidarê...

Destpêkekê Nû...

Wusa xwiya ku li Çînê ê pîrr tişt bîne guhartin. Wê zaf lîder bîne û herin, lê gelê Çînê bigihîje mirad û meqsedên xwe. Çawa hinek rojname û radyoyê dinê dibêjin, ji niha ve hinek serok û ideologên Çînê istifa kirine an jî hatine gorandin. Bo ku gelê Çînê bi tanq u topan nayê sekinandin. Gel carek qerar daye ku rewşa xwe sererast ke. Ji aliyê din ve jî, ordiya Çînê Ordîya gel e. Zû bi zû devê tivingan nade ser gelê xwe. Gava mirov bala xwe dide televizyona, mirov baş dibîne ku gel û esker dest bi dest in û bi hev re dijîn. Bê guman serokên Çînê bê alikariya gel û ordiyê nikarin ser iqtidarê bi direjî bisekinin.

Bûyerên Çînê Bi Dilê Gorbaçov e.

Hefta çuyî lîderê Sovyetê Mikael Gorbaçov Çînê ziyaret kir. Ziyareta Gorbaçov ziyaretek dîrokî bû. Ji ber ku ji sala 1959 an vir de, yanî piştê Xuroşov ev cara yekî bû ku lîderê Yekîtiya Sovyetê, Çînê ziyaret dîke. Hê di nav ziyareta Gorbaçov de, gelê Çînê dest bi protestoyan kir û dengê xwe gihand Gorbaçov. Lîderê Çînê mecbur man û proxrama xwe gorandin, bo ku wan nedixwest ku Gorbaçov bi van bûyeran bihese. Lê haya Gorbaçov jê hebû û ev tişt daxwaziya dilê wî bû...

Çi Dikare Bibe?

Belê li Çînê çî dikare bibe gelo? Ev tişt girêdayî Partiya Komunist e. Partî wê goh bide gel û daxwazên wan bîne çî? An jî wê dest bi zordestiyê bike? Bi darê zorê belkî wê bikaribin hinek emrê xwe dirêjkin. Lê problem nayê safî kirin. Kela Çiyayê Qaf wê tucar nasekine.

Li gor gelek rojname û televizyona, di nav rojên bê de wê li Çînê guhertinên mezin çêbin û gel bi ser keve.

Xwendevanên Çînê dibêjin "Ordîya Gel êrîşê gel nake"

Foto: AP

DÜNYADAN

İtalya'da hükümet krizi

Uzun süredir hükümet ortağı sosyalistlerden oldukça yoğun eleştiriler alan İtalya Başbakanı Ciriaca De Mita, 19 Mayıs Cuma günü yaptığı bir açıklamayla Başbakanlık görevinden istifa ettiğini açıkladı.

Beş partili koalisyon hükümetinde Başbakanlık görevini üstlenmiş olan De Mita, istifa gerekçesi olarak; hükümetin ne zaman düşeceği yolunda sorulan bir soruyu gerçekçe gösterdi.

Aynı gün Milano'da bir basın toplantısı düzenleyen Sosyalist Parti lideri Bettino Craxi, De Mita'nın yönetiminde olduğu süre içinde ülkenin her geçen gün çıkmaz bir sokağa doğru götürüldüğünü ve olmazsa olmaz reformların yerine getirilmediğini ileri sürdü. Siyasal gözlemciler göre, Hristiyan Demokratlar ve Sosyalistler arasında sürekli tartışma konusu olan ekonomik alandaki uygulamalar, hükümet krizini başka alanlara da kaydıracağı sinyallerini vermekte.

Venezuela'da genel grev

Yaklaşık otuz yıl önce yapılan ilk genel grevden sonra Venezuela'da ikinci bir genel grev daha yaşanıyor.

Ülke ekonomisinin göbekten bağlı olduğu petrokimya ve alüminyum sanayinin bir bölümü hükümet ve CTV sendikası tarafından daha önce yapılan bir anlaşmayla genel greve katılmazken, bu alanlar dışında kalan bütün iş yerleri genel grev dahilinde.

Başkent Karakas'taki gözlemciler, normal zamanlarda insanlarla tıklım tıklım dolu olan Karakas sokaklarının yalnızlığa terk edildiğini, aşağı yukarı tüm satış yerlerinin kapalı olduğunu bildiriyorlar. Genel grevin bitiş tarihi hakkında ise, yetkililer herhangi bir açıklamada bulunmuyorlar.

Carvalho serbest bırakıldı

1974 yılıdaki Portekiz devriminin kahramanı olan Albay Otelio de Carvalho, 1987 yılında Lizbon mahkemesi tarafından "aşırı" sol FP-25 örgütüne üye olduğu gerekçesiyle 15 yıl hapis cezasına çaptırılmıştı. Cezasını tamamlayan Carvalho, 17 Mayıs Çarşamba günü serbest bırakıldı.

52 yaşında olan Carvalho, 25 Nisan 1974 yılında kansız bir darbe ile diktatör Salazar'ı devirmişti.